VILNIUS Antradienis 1929 m. Spalių men. 15 d. III metai

VISŲ ŠALIŲ PROLETARAI, VIENYKITĖS.

Pirmyn!

№ 21 (52)

Kas vergo retežių nedrista numest—
Tas laisvas niekuomet nebus! J. Janonis.

SOCIALDEMOKRATŲ ORGANAS.

KORESPONDENCIJOS
Adr.: Wilno, Urząd Pocztowy 1.
Skrytka Nr. 115.
Red. adr. ul. Antokolska 54a.

EINA DU KARTU PER MĖNESĮ

Prenumerata: Lenkijoj metams 4 auks., pusei metų 2 auks. Lietuvoj metams 4 litai, pusei metų 2 lit. Užsieniuose dvigubai.
Atskiras numeris 20 ak.

„Pažadai ir vien pažadai".

Fašistiniai tironai, nepasidalindami tarp savęs grobiu ir todel pasinaudoję gera proga išvyti iš savo tarpo Voldemerą, sąryšy su to „ex tautos vado" „necenzuriškomis" kalbomis, „Lietuvos Aido" 233 Nr. nusivylę rašo, kad iš visų „naujos eros" apaštalo Voldemaro žadetųjų „reformų" lig šiol buvę tik **„pažadai ir vien pažadai"**. Iš tame tironų organo numery išdėstytų minčių seka, kad pradėtoji gruodžio naktį **„naujoji era"** virtusi kaž kokiu beribių pažadų laikotarpiu. Kuomet fašistai apsidairą aplink, kad pasigerėti „naujosios eros" vaisiais begy trijų metų, tai ažuot ką nors pamačius apčiuopiamo jų ausyse atsimuša iš tuštumos atgarsis: **„Pažadai ir vien pažadai"**.

Žadėta daug — nepadaryta nieko. O jeigu kai kurie pažadai ir tapdavo kunu—tai visai priešingoj prasmej. „Tautos vadai" įvesdami Lietuvoj **„naująją erą"** žadėjo Lietuvą paversti auksu plaukiančia šalimi. Atsitiko visai priešingai. Lietuvą jie paverte kalejimu ir liaudies krauju paplūdusia šalimi. Net ir lietuviškoji buržuazija, kurios interesus fašistai atstovauja, pradejo nesitenkinti vien pažadais ir reikalauti, kad fašistiniai tironai legalizuotų ir įstatymais įteisintu jos naktinius gruodžio laimejimus Galimas daiktas, kad dabar ir pavyks fašistiniams tironams išpildyti buržuazijos norus. Tai dalinai matosi iš naujos fašistinių ministerių pažadų bangos ir žadamų darbymečių. Jei ankščiau žadedavo vien tik Voldemaras, tai dabar jo atsikratę žada visi fašistiniai ministeriai. Kiekvienas atskirai iš jų drįsta pasikvėsti žurnalistus ir jiems papasakoti apie savo daug žadančius planus ir reformas. Pirmas tai padarė naujas „tautos vadas" **Tubelis**. Jo pavyzdžiu pasekė buvęs caro ochranikas **Aleksa**, feldfebelis **Musteikis, Šakenis, Vileišis** ir t. t. Visi jie žada, žada be galo. Ką žada? Aišku, kad rojų Lietuvoj. Lig šiol, girdi, jiems trukdęs tai daryti vyriausias cenzorius Voldemaras, bet dabar juk jie laisvi. Todel žada fašistiniu budu ir savivaldybių rinkimus pravesti, ir į fašistinį Seimą rinkimus paskelbti, ir ką tik norite.

Kieno naudai jie tai žada padaryti? Aišku, kad, ištukusios politinese Lietuvos Respublikos nepriklausomybes sąlygose, buržuazijos. Jai ir tik jai fašistiniai tironai žada iš arbuzo kumelį išperėti.

Jeigu pasiturintysis gyventojų sluoksnis gali iš tų pažadų ir vaisių susilaukti, tai lietuviškas darbininkas, valstietis ir darbo inteligentas, kuriems taip pat, kaipo „tautos vaikams", tie pažadai taikomi, linguodami galva tegali pakartoti: „pažadai ir vien pažadai". Tam gyventojų sluoksniui ir nežadant nesigailima kalejimų, Varnių ir t. t. Nebuvo tų „dovanų" gailetasi lig šiol, nebus jų gailimasi ir ateity, kol Lietuvos Respublika bus jodoma „tautos vadų".

Ar ilgai ji bus jodama — sunku pasakyti. Bet kalbant apie „tautos vadų" pažadus, reikalinga atžymeti, kad paskutiniu laiku Lietuvoj pasigirdo ir itin charakteringų, jau nuo trijų metų negirdetų, pažadų. Ta „nauja" rušis pažadų yra bent kiek skirtinga nuo Tubelio vadovaujamos žulikų šutves pažadų. Jose nekalbama apie tokias glupstvas, kaip fašistinių savivaldybių ar fašistinio Seimo rinkimai. Čia kalba eina apie valstybę, tautą ir jai gręsianti pavojų iš... likusių be Voldemaro „tautos vadų" puses. Tokius kilnius pažadus duoda netik Voldemaras bet ir Plechavičius.

Abu jie susirupinę Lietuvos likimu ir abu žada „gelbeti Lietuvą“. Žinoma, kiekvienas savaip. Kad tie pažadai nesibaigia vien pažadais liudija ir Voldemaro vadovaujamos žulikų bandos judrumas paskutiniu laiku ir nemalonus, Tubelio vadovaujamos bandos, susidurimai su voldemariniais žulikais, kurie nugalėti jau net pradeda žingsniuoti numintų demokratijos kovotojų taku į Varnius. Be to daug sako ir Voldemaro pareiškimas, kad jis dar nera atsistatydinęs ir neapleisdamas užsienių reikulų ministerijos rumų, skaito save ir po šiai dienai tuo, ko jis buvo. Visa tai liudija, kad voldemarinių fašistų bandą nenustoja vilties „išgelbeti Lietuvą“.

Plechavičius taipos nesnaudžia. Jis vel iškilo aikštėn ir demonstruodamas Kauno gatvėmis žurnalistams taip pat pasakoja, esąs pasiryžęs „gelbeti Lietuvą“ Savaime suprantama, kad ir Tubelio-Musteikio banda taip pat nera abejinga del Lietuvos likimo. Ji irgi **gelbsti** ją mėgindama pravesti liaudies gerybėmis plaukiančius kanalus į savo ir buržuazijos kišenius.

Iš tiesų ta Lietuva yra laiminga šalimi. Net banditai ir tie jos likimu yra susirupinę ir susirupinę ne juokomis. Pažadai tai tik pereinamas momentas. Neilg trukus, tur but, jų pažadai pereis į darbus, kurių pasekmes Lietuvai gales būti daug liudnesnes negu iki šiol.

To savitarpio fašistinių bandų šnairakiavimo galinčio daeiti iki savitarpių kautynių del valdžios, neprivalo išleisti iš akių Lietuvos demokratija. Jos uždaviniu **buvo yra ir privalo buti:** padaryti kartą ant visados galą toms žulikų bandoms ir jų idiotiškiems pažadamas, kuriais Lietuva treti metai maitinama.

Voldemarą nuvertus [1].

Fašistų savytarpių rietenų rezultate Voldemaras išlėke is ministerių pirmininko kedes. Po Plechavičiaus, Daukanto, Merklo, Žukausko, Skorupskio, Petruičio ir kitų „atsistatydinimų“ priejo eile ir siurbelei Voldemarui. Esmėje niekas nepasikeite. Smurto ir naudojimo sistema pasilieka. Visi ministeriai, atsikratę savo „pyktojo genijaus“ Voldemaro, skuba pareiksti, kad jie tęsią toliau gruodžio 17 nakties idealų vykinimą. Vienas iš ministerių, *buvęs caro ochrankos agentas Aleksa*, net pasake, kad dabar tik ir *„yra atėjęs tikras darbymetis“*. Lietuvos liaudžiai diktatorių persigrupavimas neatnesa jokių naujų, linksmesnių perspektyvų. Priesingai, dabar tenka laukti fašistinio rėžimo spartesnio stiprinimosi. Atmainos, kokios vyksta ir vyks nuvertus Voldemarą, eis ton kryptin, kad liaudies pavergimą sustiprinti fašistisko „teisetumo“ retežiais.

Voldemaras buvo žymiausia fašistines gaujos figura. Jis buvo įgyvendinęs *asmenines diktaturos režimą*. Po jo nera šiuo tarpu asmenybes, kuri pajėgtų užimti jo vietą. Diktaturos reiskejas dabar bus ne asmuo, bet institucija. Ministerių kabinetas, karininkų taryba, Smetonienės aplinkuma, valstybes taryba ir k. pasidalys savytarpy valdžią ir engs krastą pasiremę pačių isleistais „įstatymais“.

Voldemaras pasitarnavo Lietuvos fašizmui savo sauvale, cinišku veidmainiškumu ir kruvino budelio žygiais. Demokratijos pajėgų ardymą tik sauvales režime ir galima buvo atlikti. Karo lauko „teismų“ siutimas, provokacijos, žvalgybos siurpus seimininkavimas buvo Voldemaro valdžios pažiba. Toje srity Voldemaras savo uždavinį atliko neblogai ir visi jo vietininkai ir konkurentai už tai prieš jį nusilenkia. Voldemaras suklupo todel, kad, perdaug įsitraukęs į opozicijos ardymo darbą, apleido ką nors teigiama daryti fašizmui stiprinti. Taip vadinami „nuosaikesnieji“ fašistai, susispietę apie Smetonienę, skaite opoziciją užtenkamai nusilpnintą ir jau kuris laikas, o ypač nuo praeitos vasaros, norėjo pereiti prie ramesnio suplėšto grobio gromuliojimo. Iš to visai neseka, kad teroras ir žvalgybos siutimas nuvertus Voldemarą liausis. Gali tik fašistų puolimas ir iki šiol vartotos provokacijos kiek pakiteti, bet savo grobį fašistai su tokiu pat kruvinu įnirtimu gins ir toliau. Teroras, žvalgybos snipinejimas, „teismų“ budeliai naikins ir toliau „tėvynes“ priesus.

Visai suprantamas yra „nuosaikiųjų“ fašistų noras pereiti nuo griaunamojo prie „kurybinio“ darbo. Provokacijų ir karo lauko „teismų“ atmosfera ne tik veikia jautresnių žmonių nervus, žadina vis naują pasipriešinimą, bet kartu sudaro įspudį „pereinamo“ laiko, kas atsiliepia ir į kišenes reikalus. Žadetoji paskola is Vokietijos nedave ne grasio; paklabinus del paskolos Anglijoj, patare pirma susitvarkyti; privatus kapitalai taip pat, turedami tik karo lauko „teismus“ savo apsaugai, jaučia didelį riziką ir del to nesiskubina Lietuvon.

Gruodžio 17 nakties idealai pilnai supuola su Lietuvos dvarininkų, pirklių, pramonininkų ir buožių interesais. Diktaturos valdžia remesi turtingaisiais Lietuvos gyventojų sluoksniais, ji juos gyne nuo darbininkų ir valstiečių pasikesinimų. Bet Voldemaro valdžia, nors lenkiškus dvarus ir žydiškas įmones ir „apgynė“, vienok, savo nenusistovejusia sauvales politika, jų vis tik patenkinti negalėjo. Kraštas, kur įstatymus pakelčia vieno asmens sauvale, neduoda reikiamos garantijos kapitalui plėstis. Lietuvos dvarininkai laukia nesulaukia žemes reformos sureformavimo ir riebių atlyginimų už žemę, o Voldemaras, užsiemęs provokacijomis, nesuskubo jų norų patenkinti. Lietuvos pirkliai, pramonininkai ir buožes laukia pigaus kredito, o Voldemaro avantiuristine ir provokacine politika neleido svetimiems kapitalams Lietuvon plaukti. Todel diktaturos persigrupavimas visai atatinka turtingųjų klasių reikalus ir net jų interesuose ankščiau ar veliau buvo butinas. Voldemaras nuleke nuo sosto ir nors visi dvarininkai ir buržujai jam yra dekingi, bet vargiai kas is jų nori, kad Voldemaras vel grįštų prie valdžios. Mauras savo darbą atliko, mauras gali sau keliauti!

Dabar fašistai skelbia atsistosią ant „teisetumo“ pamato. Fasistinį „teisetumą“ reikia suprasti paremtą gruodžio 17 d. putču. Lietuvos buržuazija ir ponija nori viešpatauti ir, išeidama is savo kišenes reikalų, nori *ramiai viešpatauti*, o tam reikia tokios tvarkos, kuri ir *liaudį pavergtų ir kartų butų „teiseta“*. Fasistinio „teisetumo“ retežiai turi sukaustyti liaudies laisves troškimą ir garantuoti turtingiesiems sluoksniams ramų viešpatavimą ir turtejimą. *„Teisetas“ darbininkų ir valstiečių naudojimas tai yra smetoninių fašistų aukšciausias patriotiškas „idealas“*. Eidami prie savo „idealų“ įgyvendinimo „nuosaikieji“ fašistai jau pas-

---

[1]) Straipsnis diskusinis. *Red.*

kelbė sureformuotų savivaldybių rinkimus; jie žada laikytis smetonines konstitucijos, apie kurią Voldemaro laikais visi buvo užmiršę; įstatymų proektai jau siunčiami valstybes tarybai, kuri prie Voldemaro buvo jau virtusi smirdančiu lavonu; išeis fašistiškas seimo rinkimų įstatymas, bus renkamas ir seimas; žemes reforma bus sureformuota dvarininkų naudai. Vienu žodžiu, prasides „kurybinis" darbas „tautiškojo" kapitalo garbei.

Lietuvos darbininkų klase, akyvaizdoje diktaturos glaudesnio susijungimo su turtingaisiais sluoksniais, stovi pries naujus uždavinius. Nustatymas artymiausios politikos turi pareiti nuo savo jegų įvertinimo ir nuo to „teisetumo", koks nun užviešpataus musų kraste. Iki siol, prieš Voldemaro kruviną, provokacijų politiką, butina buvo ginkluotos kovos kelias. Dabar diktaturos vykintojai daro žygių susiliete su Lietuvos buržuazija ir ponija ir eiti prie „idealų" realizavimo už darbo liaudies skatikus. Kartu diktatura žada (kol kas vien tik pažadai dar tera) apsiriboti save savo „teisetumu". Nuo to, koks tas „teisetumas" bus ir kokią vietą tame „teisetume" tures (jei iš viso tures) darbininkai ir valstiečiai bei jų organizacijos, pareis ir nusistatymas, ar galima tuo „teisetumo" remus panaudoti legalei kovai už savo buities pagerinimą ir savo teises, kartu, žinoma, ruošiantis visokiais budais fašistų „teisetumą", pakeisti savu, demokratišku. Kol kas dar per anksti daryti bet kokias išvadas iš fasistų persigrupavimo, todel netenka dar kalbėti ne apie peržiurejimą savo ikšiolinio nusistatymo, *J. Dgn.*

Pastabos apie diktatūras ir fašizmą. [1])

Kuomet sios eilutes duodamos spaudon, Lietuvos krizio tikri rezultatai dar nėra paaiškeję. Neaiškios taip pat ir konkrečios priežastys, iššaukusios diktatoriaus Voldemaro atsistatydinimą.

Kalbama apie susikirtimus tarp jo ir prezidento Smetonos; apie nesutikimus ministerių kabinete; apie paties Voldemaro „manevrą"; apie suorganizavimą jo sumanymu grandiozines provokacijos, kurios išdavoj buvo arešťuoti Vokietijoj su bombomis ir revolveriais lietuviai emigrantai (Plečkaitis ir kiti) ir kuri butinai tures paaisketi busimame viešame vokiečių teisme ir t. t. ir t. t. Bet esmej visa tai nieko nepaaiskina. Diktaturų issivystymo ir įsigalejimo epocha parode, kad diktatoriui susidurus ar tai su ministeriais, ar tai su valstybes galva, visada pasitraukia ne diktatorius, bet jo priešininkai. Italijoj ir Ispanijoj buvo nustumti iki bevalių peškų roles ne kokie nors civyliai prezidentai, bet patys „Dievo pateptieji" karaliai. Tam, kad diktatorius viešai pasitrauktų, arba imtysi atsistatydinimo „manevro", ar pabijotų apkaltinimų provokacijoj, reikia, kad jis jaustusi save *silpnesniu* už savo priešininkus, kurie gula ant jo panaudodami tokias—palyginamai su nužudymu Matteoti — mažas „klaidas", arba nevisai apsukrius diktatoriaus provokacinius darbus. Diktatorius negali sau pavelyti nusileidimų liuksuso, tuo labiau negali atsistatydinti, nesugriaudamas savo diktaturos. Atsitraukdamas, arba nors ir laikinai atsistatydinęs diktatorius, tai toks diktatorius, kuriam jau žeme slysta iš po kojų.

Kaip susides aplinkybes Lietuvos įvykių artimiausiu laiku ir kada galutinai žlugs lietuviska diktatura — atspeti sunku. Bet atsistatydinimas Voldemaro tarytum liudija, kad tam žalingam paukščiui nagai jau įklimpo, ir galima tik palinketi, kad Lietuvos darbo masems juo greičiau pavyktų tą grobuonį pribaigti.

---

[1]) „Socialističeskij Viestnik" 18 nr.

Optimistinės reikšmės Lietuvos krizį galima skaityti tuo svarbesniu, kad jis vystosi esminiai besikeičiančios tarptautines padeties fone, kuri savo keliu keičia visų fašistinių ir pusiau fašistinių diktaturų šansus ir perspektyvas.

Kiekvienoj atskiroj saly dygsta tokios diktaturos specifinej dirvoj, o tos salies visuomeninių jėgų santikiavimas ir savybes priduoda diktaturai savotišką antspalvį. Bet visoms diktaturoms yra charakteringa agresinė isorinės politikos tendencija. Budami agresingi krašto viduje yra diktatoriai, verčiami iškelti „didelius tautiskus uždavinius", vardan kuriu buržuazine visuomene ne tik užmiršusi tarpusavius priešingumus sudaro vieningą frontą pries darbininkų klasę, kaipo amžiną ramumo ir tvarkos ardytoją, bet ji aklai be jokių dvejojimų privalo atsiduoti militaristais apsistačiusiam „vadui". Ir mažiukas Lietuvos diktatorius įvykde savo perversma, vardan tautiškų idealų, vardan „atgavimo Vilniaus krašto"!

Dar ne taip senai tarptautine padetis buvo labai palanki visokioms intrigoms ir daug žadantiems planams visų kandidatų į didelius ir mažus Napoleonus. Bet atejimas prie valdžios darbo partijos Anglijoj ir, kaipo to išdava, riskus pasikeitimas „Antantes" charakterio, susiartinimas Anglijos su Amerika, didelis žingsnis pirmyn padarytas Hagoj, likvidavimai prancūzų vokiečių trynimosi — visa tai esmej keičia tarptautinę atmosferą, kurioj taip smagiai gyvenosi visokiems diktatoriams. Ši padetis žymiai sumažino diktatorių šansus ir pasisekimus jų avantiuristiniuose užsimojimuose įvykdyti „didelius tautiskus uždavinius" ir podraug su tuo išblaško jų aureolę ne tik krasto pavergtųjų žmonių tarpe, bet ir pačiose jų „partijose".

Sunku butų pasakyti, ant kiek teisingi užsienio spaudos pranešimai, kad tiesiogine priežastis Voldemaro žlugimo buvusi atsisakymas Anglijos darbininkų valdžios sankcionuoti taip reikalingą Lietuvai paskolą, iki nebus atstatyta kraste parlamentarine santvarka. Bet jei tatai butų ir „kombinacija" tai vis tik viena is tokių, kurioje pasireiškia tiesioginis, aiskus visų jaučiamas faktas, kad atejimas Anglijos darbininkų partijos valdžion ne tik keičia pasaulio tarptautinę padetį, bet ir suduoda stipriausį smūgį visom diktaturom jų krašto viduje.

Voldemaras atsistatydino. Primo de Rivjera pradejo kalbeti apie grįžimą į „normalę" tvarką. Pilsudskis sulaike savo pirmyn begimą ir prabilo jau į seimą, kuriam ne senai jo remejai žadejo „laužyti kaulus". Ir pats Mussolini staiga pajuto reikalą paleisti is savo rankų visą eile ministerių portfelių, kuriuos jis iki tol vieną po kito eme į savo rankas: matomai ir savo istikimoj fašistinej gvardijoj jis užsidure ant kokių tai priesingų veiksnių.

Argi visa tat butų atsitiktinumai? O gal tatai liudija, kad fašistinių diktaturų ir pusiau diktaturų saule jau pradeda nusileisti? Ir gal ir ne taip greit ateis jų žlugimo diena, bet reikia pasakyti, kad jie jau persirito per viršunę ir pradeda negarbingai slinkti pakalnen.

F. Dan.

Latvijos fašistai apie Voldemaro „stipnią ranką".

Po smurtininkų perversmo Lietuvoj, musų artimojo kaimyno, Latvijos, fašistiniai vadai su *A. Bergu* priešaky, buvo užsikretę neapsakomu noru apsidirbti tokiu pat keliu ir su savo demokratine vyriausybe, buvusia 1927 ir su demokratine santvarka Latvijoj. Buvo jau ir meginimų — leitenanto Olinio ir vyr. leitenanto

Ikšes putčai, bet dėka budrumui demokratinės vyriausybės, tie putčai latvių fašistams nenusiseke.

Musiškiai fašistai, sėdėdami patys ant žarijų, visą laiką kurste kaimynus latvius pasekti lietuviškų „tautos vadų" pavyzdį, tikėdami tuo būdu sustiprinti fašizmo įsigalėjimą Pabaltėj ir apsidrausti sau ilgesnį viešpatavimą. Lietuvos fašistinė spauda nuolatos skelbė latviams pamokslus, kad girdi, Latvijos kasdienis gyvenimas esąs pasidaręs neišbrendamu dumblu, kad tame visame kalta paties krašto valdymo santvarka, kad Latvijoj nesą ne vieno žmogaus, kuris galėtų savo „stipria ranka" padaryti tai „betvarkei" galą ir t.t. ir t.t.

Tie lietuviškų fašistų pamokslai ir gundymai matomai paveike į A. Bergą ir jis 1927 metais atsiuntė į Lietuvą savo adjutantą, žinomą fašistų pravadyrių *Pone* pasimokinti iš Voldemaro, „stiprios rankos" meno. Tačiau praktiškų rezultatų iš to Latvijos fašistai iki šiol dar neturi. Ir nors demokratinę Latvijos vyriausybę pakeitė miesčioniškoji, bet pati valstybės valdymo forma išsiliko demokratiška.

Kaip kiekvienos valstybės, taip ir Latvijos fašistai visą laiką galando dantis prieš parlamentarizmą, pries demokratinę santvarką, bet paskutiniai įvykiai Lietuvoj sudave ir musų kaimynų fašistams didelį smugį, atbukino jų dantis ir didelius apetitus. Štai ką tarp kitako rašo Latvijos fašistų vadas A. Bergas savo organe „Latvis" iš 29. IX. s. m., apie Voldemaro pamoką:

„Nežiurint gana griežtos cenzuros vis viena sužinojome daug faktų, iš kurių bendrais bruožais galime suprasti ir įvertinti tai, kas įvyko Lietuvoj. Tas kas ten įvyko, mus gali interesuoti dviem atvejais. Pirmiausia, Lietuva yra musų artimas kaimynas, kurio likimas ir net vidujinis gyvenimas mums negali buti abejingas. Antra gi, si jauna valstybė statė savo santvarką taip pat kaip ir musiške ir todel tarp jų yra daug analogiškų reiškinių iš kurių galima daryti pamokinančius sulyginimus.

„Prieš trejus metus vyresniųjų karininkų grupė, už kurios stovejo Voldemaras, Smetona ir Smetoniene, nuverte Lietuvos kairiąją vyriausybę. Nežiurint, kad ši vyriausybe buvo grynai parlamentariska, kad ji turejo įstatymais numatytą tautos pasitikėjimą, bet ji pasirode ant tiek silpna, kad nuverte ją grupė, turejusi parlamente tris vietas is 85 atstovų. Nuverstos vyriausybes vieton stojo tas, ką vadina asmens režimu, t. y. visa valstybes pajega ir vadovybe buvo paimta nedaugelio asmenų rankose. Šis perversmas skaitomas naturale reakcija prieš kairiąją vyriausybę, kaipo nepritaikomą Lietuvos sąlygoms. Čia yra tampri analogija tarp Lietuvos ir musų 1927 m. kairiosios vyriausybes. Be abejo nebutų trūkę ir pas mus karstagalvių, kurie butų buvę pasiryžę tokiu pat keliu apsidirbti ir su musų kairiąja vyriausybe. Perversmą tuo laiku be abejo būtų galėję padaryti, bet Lietuvos tolimesni įvykiai rodo, kad likimas mums tik gero velijo, apsaugodamas mus nuo tokio žygio.

„Mes nuo savo kairosios vyriausybes atsipalaidavome kitu keliu. Bet ką gi Lietuvai dave Voldemaro asmens režimas? Mes nesiimam spręsti iš kokios balos ir kairiosios vyriausybes neprotingu eksperimentų Voldemaras išgelbejo savo valstybę, bet teigiamomis pasekmėmis jo vyriausybe nebuvo turtinga. Užsienio politikos arenoj ji tiek pat kaip ir nieko nepasieke, Vilniaus klausimo mazgas kaip buvo, taip ir liko neatrištas. Lietuvos tarptautiniai santykiai visai nesutvarkyti, jos politikos linija nera aiškiai nuvesta. Lietuvos tarptautinė garbe ir svoris ne tik nepaaugo, bet gal but ir ne be pagrindo tvirtinimai, kad prie Voldemaro nugriovimo nemažą vaidmenį sulošė didžiųjų valstybių vadų nurodymai. Lietuvos vidujinis gyvenimas yra taip sunarpliotas, kad toliau stovinčiam sunku apie jį spręsti, bet masiniai areštai, teroro aktai, karo lauko teismai ir masines mirties bausmes liudija, kad ir vidujinio gyvenimo mazgų Voldemaro režimas nepajegė atrišti. Sunku spręsti, ar Voldemaro režimas nera išgelbėjęs Lietuvą dar nuo didesnių blogumų ir ar jis neturi reliatyvių pasekmių ir nuopelnų, bet aišku yra viena, kad laukto isgelbejimo ir gerumų Voldemaro asmens režimas Lietuvai nedave. Tas taip pat ir musų karštagalviam gali siek tiek atšaldyti jausmus del asmeninio režimo gerumų"

Bet fašistai visada fašistais ir pasiliks. Voldemaro pamoka juos tik, tur but, laikinai atšaldė, bet jų galvose vis viena tebesivaidena „tautos vadai", tik žinoma jie esą turi buti parinkti. Tas pats A. Bergas toliau sako:

„Asmens režimas gali duoti geras pasekmas, jei to režimo priesaky stovi tinkamas asmuo".

Tik visa beda, kad, pasak p. Bergo, kad tokį asmenį atrasti nesą jau taip lengva, nes:

„Geras perversmo surengejas ne kas kart yra geru valstybes vedėju po perversmo. Lemiančiu ir svarbiausiu yra ne pats perversmas, bet tas, kas eina „ant rytojaus", nes pats perversmas visada yra daugiau ar mažiau „sokimas tamsumoin".

„Ir sis šokimas yra juo pavojingesnis todel, kad „sokti atgal" yra beveik negalima arba labai sunku. Tuo budu parlamentarine santvarka turi neginčijamas pirmenybes prieš asmens režimą. Nes pirmu atveju galima pakeitimus daryti lengvai, be didelių skausmų. Tuo tarpu asmens režimas, jei vadovaujantis asmuo pasirodo netinkamu, galima pakeisti tiktai perversmo keliu, kas taip pat yra „šokimas tamsumon", dažnai surištas su aštriais konfliktais, sukretimais ir visada dideliai rizikingas. Tatai mums rodo ir Lietuvos įvykiai. Jei Voldemaro vyriausybes permainas išsprende Ramovej karininkų susirinkimas, jei to susirinkimo įvykdymui reikejo išstatyti apylinkes namuose kulkosvydžiai, jei reikejo areštuoti žinomas karininkų grupes ir likviduoti „geležinį vilkų", tai čia yra tokios vyriausybės permainų priemones, del kurių reikia purtinti galvą. Be to dar visai nežinoma, ar „Voldemaro kabinetas be Voldemaro" yra tas tikrasis, kuris ves valstybę pageidaujamais keliais ir visiškai nežinoma ar ir pats Voldemaras, jei jis ir išvažiuotų tolimesnen kelionen, pasitenkins su savo kabinetu be jo paties. Mes nevelijame blogo musų kaimynų tautai, su kuria mus risa daugelis ryšių ir nenorime jai išpranaušanti nieko pikta, bet perversmai, kaipo vyriausybes pasikeitimų priemones liudija apie nenusistovejimą valstybes gyvenimo, be kurio ji negali tarpti ir stiprėti".

Tai šitaip kalba apie Voldemaro diktatura p. A. Bergas. Bet jis kaipo fasistas, parlamentarizmą, kuriam jis linkęs atiduoti pirmenybę, tik fasistiškai supranta. Demokratinis parlamentarizmas ir demokratinė santvarka A. Bergui, kaip ir visiems fašistams yra nieku budu nepriimtini. Jis norėtų, fašistinio „parlamento" tik is buržuazijos ir stambiųjų žemvaldžių atstovų, norėtų prezidento amžino su neribotom teisem „tautos vado", todel ir Voldemarą pabaigoj savo straipsnio A. Bergas kaltina, kad šis nemokejęs tokio fasistinio „parlamento" sudaryti. Bet deda viltį, kad jo

įpediniams tatai pavyksią padaryti ir Lietuvos vidaus gyvenimą stabilizuoti.

Mums rodos, kad tuščia A. Bergo svajone. Lietuvos liaudžiai nebus ne kiek lengviau nuo to, jei ją smaugs vieton Voldemaro, jo papedininkų klika, nors ji bus net ir fašistiniu „parlamentu" vadinama.

K.

Toliušiui išmintingą žodį tarus.

Gerbiamoji Redakcija!

Nors ir suvelintai, prasau patalpinti į „Pirmyn" žemiau sekamą atsakymą p. Toliušiui.

Š. m. „Pirmyn" 17 N-ry tilpo, kaip p. Toliušis savo žody tilpusiam „Lietuvos Žinių" 201 N-ry iš 5.IX sako, — jo išmintinga *„lekcija"*, paskaityta man Berlyne 1929 VII. 6 d. Išklausęs tos ismintingos „lekcijos", skaičiau savo pareiga atpasakoti ją aiškioj ir suglaustoj pasikalbejimo formoj platesnei visuomenei, kad ir ji turetų galimumo išgirsti ismintingas p. Toliušio mintis aktualesniais Lietuvos gyvenimo klausimais, ką ir padariau persiųsdamas tą vadinamą „lekciją" „Pirmyn" redakcijai. Manau, kad užfiksuodamas „demokratijos apaštalo", išmintingą „lekciją" tik patarnavau pažangiajai musų krašto visuomenei, kuri lig tol buvo pilna visokių abejonių ir įtarimų, kas link p. Toliušio ir, nesant atatinkamų sąlygų, nežinojo, kaip tas „demokratijos apaštalas" žiuri į dabartinę lietuvisko gyvenimo tikrovę. Esu tikras, kad po tos „lekcijos" paskelbimo spaudoj, pažangios visuomenes tarpe išnyko visos abejonės link p. Toliušio. Jai bus aisku, kad p. Toliušis, kaipo „demokratijos apaštalas" ir po šiai dienai tebera moralei sveikas, kaip supuvusi ropė ir politiniai švarus, nelyginant žvalgybos centrale Miškų g-vej 13. O kaipo toks, savaime suprantama, kad jis tegali kalbėti tik *teisingai ir išmintingai*, kad išlaikyti pusiausvirą tarp demokratijos ir fasizmo ir tuomi išsivinioti iš pasigailejimo vertos padeties, kurioj jis buvo atsiduręs pasirodžius jo „lekcijai" spaudoj. Bet juk tame ne mano kaltė, jeigu ta padetis yra padetimi *tarp kujo ir priekalo*. Liaudininkų virsunes tokioj padety randasi jau nuo fašistinio gruodžio smurto ir pusiausvirai išlaikyti daro visokius ismintingus manevrus. Iš liaudininkų viršunių pastangų tai saliamoniškai pusiausvirai išlaikyti, pavyzdžių nestinga. Pavyzdžiui Toliušis, kuris sakosi, jog esąs mirties bausmių priešininkas, po fasisto Noreikos nužudymo pačiais fašistais, lieja graudžiausias asaras ant jo kapo. Tuo tarpu po keturiu liaudininkų susaudymo Šiauliuose jis sako, kad taip ir reikejo ir tyli, kaip vandens burnon įgeręs. Arba po atentato prieš budelį Voldemarą, jis daro pastangų, kad pareiksti jam užuojautos, o po nukankinimo Vosyliaus jis ir vel tyli ir šypsos. Kas dar gali po tų faktų abejoti, kad Toliusis nera mirties bausmių priesininku? Jei bent pats Toliušis, kaipo gausiai dorybemis apdovanotas žmogus. Tas pats yra ir su kitais dorais ir krištoliniais liaudininkų virsunių žmonemis, kurie nelyginant ta mergele, nori ir savo nekaltybę išlaikyti, bet kartu ir erotinių smagumų juroj iki dugnui murdytis. Iseinant iš tų pačių principų, pusiausvirai palaikyti, reikejo ir p. Toliušiui butinai, kas nors pasakyti, nes ant kiek fašistai paskaitę jo „lekciją" šypsojos, ant tiek liaudininkų centras nervinosi ir spyre Toliušį, kad jis ką nors atsakytų. Bet ką atsakyti? Nuneigti visiškai tai, ką jis pasake man— reiškia nustoti malones pas Voldemarą ir atsisveikinti su viltimis tapti jo kabinete teisingumo ministeriu. Pripažinti viską, kas „lekcijoj" pasakyta — reiskia pasmerkti save, kaipo demokratijos apaštala pažangios visuomenes akyse. Reikejo kas nors tokio sugalvoti, kad butų ir vilkas sotus ir ožka sveika. Tokios gi išeities suradimui p. Toliusiui, kaipo advokatui nestinga išmintics ir iniciatyvos. Todel jis charakterizuodamas „Pirmyn" tilpusią savo „lekciją" sako: „...jisai (sk. Ancevičius) *tendencingai* is vienos puses, *sušvelnino bei suminkštino* mano papeikimo ir kritikos žodžius del emigracijos ir jos vedemos akcijos Lenkijoj, o iš kitos puses, *žymiai sutirštino tą*, kas mano buvo pasakyta del dabartines padeties Lietuvoj ir del tos padeties įvertinimo". (Pabraukta mano P. A.).

Ką tai reiškia? Toliušis kalba apie *tendencingumą, sušvelninimą, suminkštinimą* bei *sutirštinima*, bet kodel jis nepasako, kaip jo išmintinga „lekcija" atrode *nesušvelninta, nesuminkštinta ir nesutirštinta*. Tuomet skaitytojas, palyginęs originalą su mano sutrauka, pats galetų padaryti isvadas ir pasakyti kieno pusej teisybe. Toliušis tą nepasako todel, nes tuomet formaliai butinai isnyktų jo vadovaujamų liaudininkų virsunių pusiausvira ir jos liktų aiskiai fašistinemis. Bet juk jos, nori buti liberališkai fašistinemis ir to liberališkumo pademonstravimui reikia kas nors daryti.

Inteligentai ir priešfašistinė darbo masių išsivadavimo kova.

Musų kai kurių draugų galvose dar tebevyrauja priesmarksines pažiuros, kurių pradžios reikia ieškoti rusų „narodnikų" — musų siandieninių „liaudininkų" pirmtakunų—pasauležvalgoj. Prie tokių priešmarksinių pažiurų reikia priskaityti ir klaidingą įvertinimą inteligentijos ir jos vaidmens darbo masių išsilaisvinimo kovoje. Kai kas dar ir dabar mano, kad inteligentai tai yra „pečalniki goria narodnago" (liaudies nelaimių apraudotojai) į kurių skaisčią sąžinę, pasipyktinus fašistų nieksiškumu, galima apeliuoti. Bet, deja, kreiplantysis į inteligentų sąžine su siurpiu nusivylimu turi prieiti isvados, kad, matomai, musų inteligentų sažine nustojo funkcionavusi. Moralistai gali del sito liudno fakto lieti griaudžias asaras, bet marksiškai galvojančiam socialistui šitoks reiškinys nesudaro jokios neatspejamos mįslės. Kad suradus to reiškinio išaiskinimą, reikia iš idealų aukštybes nusileisti į kasdienio gyvenimo „žemumas".

Yra sena ir karti tiesa, jog reakcijos metu yra geriausia proga mokytis. Leninas įvadoje į savo knygą „Valstybe ir revoliucija" sako, kad daug maloniau esą revoliucijos patyrimuose aktingai dalyvauti, negu teoretiškais samprotavimais del tų patyrimų užsiimti. Tatai, be abejo, bus teisinga. Bet—ir tatai turime sau išsiaiškinti—negali buti jokios revoliucijos be dvasinio parengimo. Ir kaip tik protų revoliucionizavimas yra vienas iš kilniausių ir svarbiausių politinių beglių uždavinių. Reikia sukurti atmosferą, iš kurios revoliucija lyg neišvengiamas likimas išaugtų. Mes turime didelę pirmenybę pries fašistus ir kitokias viendienes museles—jie laikosi desnio: „nors viena diena, bet musų", mes gi žinome, kad ateitis mums priklauso!

Kovos protarpiuose reikia gilinti musų draugų žvilgsnis. Vien jausminio solidarizavimo su musų siekimais toli gražu neužtenka, jeigu prie to neprisideda gilus supratimas savo visiško susirišimo su proletariato reikalu. Šitas supratimas gaunasi išdalies gyvenimo patyrimu ir iš dalies teoretiškomis studijomis.

Be abejones geriausiai įtikinanti klasių kovos ir socialinių neteisybių mokykla yra pats gyvenimas. Dideliuose pramones krastuose, didmiesčiuose, kasyklose, pats gyvenimas aukleja jauną proletarą savo klases kovotoju, kiekviename savo gyvenimo žingsnyje jis įsitikina, jog jo pakilimas neatmezgamai yra surištas

Taip tai atrodo su Toliušio lekcija, ant kiek kalba eina apie ją istisai. Kas liecia atskiras dalis, tai Toliusis sako, buk as, jo lekcijos pagražinimui ir sudarymui medžiagos polemikai su juo, į jo išmintingas lupas įdėjęs visą eilę pramanytų faktų. Niekuomet nemaniau, kad p. Toliušis, kuris apdovanotas tokiomis aukštomis dorybemis, galetų buti tokiu melagiumi. Bet jeigu jis tokiu yra — sunku kas padaryti. O kad jis tokiu yra, įrodymui privesiu nors vieną faktą, kurį pasak Toliušio aš idėjęs į jo lupas. Paimsių ryškiausią faktą t. y. apie Voldemaro ideologijos *pažangumą*. Toliusis sako, kad jis apie tai visiškai nekalbejęs. Iš kur gi as buč ištraukęs, jei jis nebutų apie tai kalbejęs? O kad Toliusis apie tą pažangumą ne tik tuomet kalbejo ir, kad su tuo pažangumu rišo savo partijos viršunių viltis, lai apie tai paliudys ištraukos is vieno liaudininkų veikejo laisko, man rašyto. Jai bus reikalo, tą laiską bus galima nufotografavus paskelbti. Tame laiške, rašytame man 1929 VII. 21 d. tarp kitko rasoma: „...Kaip reagavo visuomene? (Čia turima galvoj atentatas prieš Voldemarą. Pr. An.). Daug rašyti netenka. Krikščionys demokratai nepareiške jokios užuojautos ir jie norejo, kad Voldemarą nušautų... „...Socialdemokratai — pats žinai. Komunistai — jiems bent, mano supratimu, nei šilta nei šalta. Liaudininkai—keletas atsirado, kurie norejo net uzuojautą pareikšti [1]). Kiti į faktą žiurejo neigiamai, bet kartu su kitais jokios užuojautos reikšti nemano.

„Del ko liaudininkai žiurejo į šį faktą neigiamai? Čionai yra labai platus klausimas. Aš šiandien tik keliais žodžiais paliesiu. Liaudininkams buvo *svarbu ateitis* (Pabraukimai laiške mano. *P. A.*). Tur but, pats gerai žinai, tautininkų tarpe yra dvi sroves: Smetonos ir Voldemaro. Smetonininkai yra šalininkai koalicijos su Krikdemais, o Voldemaro salininkai — valdyti vieniem arba, *blogiausiu atveju, blokuotis su liaudininkais ir ukininkų partija*. Šių srovių tarpe eina aštri kova. Plechavičiaus perversmas buvo ruošiamas kaip tik Smetonos. Voldemarą nušovus, valdžia atatekių krikdemams arba, kitaip sakant, Bistrui. Bistras gi yra katalikiškos diktaturos salininkas. Jis nenori *jokios koalicijos...* ...Del to liaudininkai ir neturejo *jokio noro, kad Voldemarą nužudytų*".

---

[1]) Tų keletos tarpe, kaip man veliau teko sužinoti, buvo p. Toliušis. P. An.

Taip atrodo ištrauka, paimta iš laiško žmogaus, kuris sukinejasi liaudininku centre ir žino gerai visus to centro planus ir siekimus To žmogaus pavardes konspiracijos deliai negaliu išvardinti. Galiu pasakyti tik tiek, kad tokios mintys pas jį tegalejo ateiti tik po įvairių pasitarimų, ir partines taktikos nustatymo iš vadų galvų.

Ką mes matome tame laiške? Matome, kad liaudininkai dabartį skaito visai normalę ir tik yra susisieloję del jiems *svarbios ateities*, kurioj gales susiblokuoti su klerikalizmo „priešininku" Voldemaru, kad jam padeti smaugti liaudį. Bet, Toliusio nelaimei, niekšas Voldemaras tapo jo paties ruostų provokacijų ir intrigų mizerna auka, su kuria kartu žlugo ir skaisčios Toliušio perspektyvos.

Tai yra vienas mano „išgalvotas" faktas ir „sauvališkai" įdetas į išmintingas p. Toliušio lupas. Taip as „išgalvojau" ir kitus faktus, kurių Toliušis begediškai išsigina Bet manau, kad Toliušis kaipo aukštomis dorybemis apdovanotas žmogus, nugriuvus „tautos vadui" Voldemarui, o su jo kartu išnykus ir Toliusio viltims susiblokuoti ateity su tuo pažangiu „tautos vadu", kad padeti jam naikinti klerikalizmą Lietuvoj— tures ant tiek pilietiškos drąsos, kad ims ir prisipažins viesai, painformadamas visuomenę apie tai, kaip jo is mintinga „lekcija" atrode *nesušvelninta, nesumikštinta ir nesutirštinta*. Turiu vilties, kad p. demokratijos apaštalas tai padarys.

Pr. An.

2. X.

Redakcijos prierašas.

P. Toliusis pyksta ir burnojasi, bet is to visa neseka, kad jis teisus. Mes konstatavome faktą, kad v. liaudininkų partija įra, o p. Toliušis to net nebando užginčyti. Visa liaudininkų politika yra dvišaka — žodžiais demokratiška ir radikali, darbais veidmaininga ir reakcinga. Paimkim demokratinės koalicijos laikus. Liaudininkus koalicijon su socialdemokratais įvare pakairejusios v. liaudininkų partijos mases, bet koki tai buvo „koalicija", kuomet didžioji koalicijos dalis tą koaliciją sabotavo! Atsistatydinus socialdemokratiniams ministeriams Poželai ir Čepinskiui, vedant derybas ir *jau susitarus* del koalicijos persitvarkymo, liaudininkai tuo pat metu už socialdemokratų nugaros taresi su krikščionimis demokratais del naujos, nukreiptos prieš

---

su visos jo klases pakilimu. Priklausymas prie tam tikros socialines klasės gimdo pažiurų, idealų ir siekimų vienodumą, gimdo solidarumo pajautimą.

Kitaip, žinoma, yra smulkiai buržuaziniame tarpe. Čia gyvenimo pagimdyto socialinio susirišimo tarp individuumo ir klases pajautimas nera taip stiprai išsivystęs, čia dar yra galimi individualistiški nukrypimai. Ugdyti darbininkuose individualistiškus siekimus ir yra vienas buržuazinių ideologų taktikos požymis. Mat, paskiras darbininkas pries įmonininką yra bejėgis; tiktai organizuotas darbininkas gali įmonininkui pareikšti savo reikalavimus ir juos iskovoti.

Paprastai buržuaziniai ideologai įkalbineja darbininkui: Kam tau klasių kova ir panašus dalykai? Darbštumu ir taupumu tu ir taip gali pagerinti savo gyvenimą; įkoks tikslas jei tu is savo įmokesnių tinginių organizaciją palaikai? Ar negeriau butų tuos įmokesnius taupyti?

Kad geriau įtikinus darbininkus, buržuaziniai ideologai nurodo į Š. A. Jungtines Valstybes, kur, girdi, darbininkai esą automobilių ir namų savininkais ir t.p. Jie, žinoma, užtyli, kad šalia šitos darbininkų aristokratijos Jungtinese Valstybese yra mases skurdžiai apmokamų proletarų ir kad tose pat J. Valstybėse yra milijonai skurstančių bedarbių...

Ir musų „Lietuvos Aidas" geruoju įkalbineja darbininkams, kad jie taupydami galį esą pasidaryti automobilių, namų ir ukių savininkais. Žinoma, fasistų laikraštis nieko nesako, kaip tą prie lietuviškų darbininkų uždarbių galima padaryti. Butų įdomu išgirsti fasistinio redaktoriaus apskaičiavimus tuo reikalu...

Net žydų buržuazijos organas „Žydų Balsas" paabejojo del sitokio „Lietuvos Aido" tvirtinimo teisingumo ir sakosi niekada dar negirdejęs, kad Lietuvos darbininkas butų namų ar automobilio savininku pasidaręs. Berods, kortų namelį gal ir Lietuvos darbininkas ir savo sutaupų galetų įsigyti...

Jeigu, su galimumu darbininkui pakilti, reikalas visai blogas yra (berods yra išimčių — pav., vienas dabininkas, ar mažažemis gali laimeti loterijoj didžiausią laimikį, arba gauti milijoną litų palikimo is kokio dedes Amerikoj) tai su inteligentais reikalas yra kiek kitoks.

Inteligentui yra dar (teisingiau, buvo) galimumo pakilti į „aukstesnę" (turtingųjų) klasę. Šitokie „arrivistai", kurie pradeję su pora skatikų kišenej ir lopytom kelnem baige su autu, vila ir riebia sąskaita ban-

socialdemokratus koalicijos. Perversmo dieną, pasiulius liaudininkams vykti į ištikimos kariuomenes dalį ir gintis, liaudininkai atsisake. Sutarus Seimo prezidiumui neiti atidaryti neteisetai sukviesto Seimo posedžio dr. Staugaitis, sulaužydamas net savo garbes žodį, tą padare. Dr. Griniaus atsisakymas iš prezidento vietos, veidmaininga politika Dr. Pajaujo sąmoslo me u ir visa eile kitų faktų rodo, kad liaudininkuose gru miasi dvi sroves Del to liaudininkai musų gyvenime ir nevaidina tos roles, koki jiems priklausytų Del to jie ir pasidare Voldemaro politikos žaislu ir bekaulių padarų partija. Net ir dabar, kai Voldemaras nuvirto ir įsigali klerikaliniai fašistai, liaudininkai Zakarevičius, Žygelis, Kvieska eina sveikinti Tubelį, o „L. Žinios" iš vaikiško džiaugsmo tikisi net „naujos eros" sulauksiančios. Be principų, be energijos, be savygarbos plaukia liaudininkų partija, o jos šalininkai skirstosi, išsivaikšto kas sau. Ponas Toliušis, vienas iš voldemarinių liaudininkų, gali žodžiais taip ar kitaip Voldemaro politiką vertinti, tas pareina nuo auditorijos, bet savo veidmainingais darbais jis atsistoja greta Dailides, Mikulskio, Rimkos, Papečkio, Vileišio ir kitų bekaulių „demokratų". Taip mes jį ir vertiname, tokiu jis pasisake esąs ir savo „lekcijoj". Del p. Toliušio nuomones apie emigrantus, neverta yra kalbeti, tai yra tik pridengimas savo fasistiškos plikes. Pavadinęs emigrantus parsidaveliais p. Toliušis tikisi nukreipti akis nuo savo judošiškos roles liaudininkų partijoj. Visa laime, kad p. Toliušio vaidmuo liaudininkų partijos suniekinime paaiškejo jau ir daugeliui liaudininkų. Prie pirmos progos sulauksime iš teisingo p. Toliušio ir kitų voldemarinių šunų liaudininkų partijoj įvertinimo ir atatinkamų rezultatų.

Už ką kankina.

Izidorius Misiulis.

Jau keli menesiai Latvijos kalejime kankinamas yra drg. Izidorius Misiulis. Už ką? Sunku pasakyti. Jei Latvijos valdžioje nebutų noro drg Misiulio išdavimu fašistiškiems Lietuvos budeliams nusipirkti iš Lietuvos fašistų sau prielankią prekybos sutartį, drg. Misiulis turetų buti laisvas.

Drg. Izidorius Misiulis veiklus socialdemokratas, už skaitymą ir platinimą „Pirmyn" buvo areštuotas ir, be abejo, butų karo lauko „teismo" budelių nuteistas, mirti. Jam pavyko pabegti, permusant policininka Peleckį. Iš to pabėgimo fašistai padare „kriminalinę" bylą ir reikalauja drg Misiulį išduoti, o Latvijos valdžia įsileidžia del nekalto žmogaus gyvybes į šlykščią prekybą su kaimynines valstybes budeliais. Geda.

Pabegus drg. Misiuliui fašistines bestijos areštavo ir žiauriausiu budu muše jo senutę motiną ir jauną seserį. Senute nuo musimų apkurto ir dabar sunku su ja susikalbeti, o sesute tiek buvo primušta, jog gydytojai abejoja ar jį pasveiks. Netekusi maitintojo šeimyna kenčia didžiausią vargą, gydymuisi pinigų nėra, o jauna gyvybe gęsta be jokios pagelbos...

Kaip praneša užsienio spauda, d-go Misiulio paliuosavimo reikalu dare žyglus, apart Latvijos socialdemokratų,—Vokietijos Reichstago prezidentas d. Loebe ir Belgijos socialistų vadas d. Vandervelde.

Tikimasi, kad Latvijos vyriausybe, nenorėdama seve kompromituoti kulturingo pasaulo akyse, d-go Misiulio Lietuvos budeliams neišduos.

J.

---

ke, tik jau neturi pagrindo kapitalistinę tvarką keikti ir už proletariato reikalus kovoti. Berods, kol jų kelnes buvo dar lopytos, tol ir jų širdys smarkiau už proletarų reikalus plake. Bet, didejant kelnių atsargai, jie daresi vis patriotiškesni ir pagaliau visai nuo „tevynes išdavikų socialdemokratų" atsimete. Tai yra paprastas „gimstančio buržujaus" kelias. Tokių pavyzdžių Lietuvoje turime daugybę. Ar įtikes bent vienas žmogus, kad apeliavimas į tokių žmonių sąžinę del fašistų režimo žiaurenybių gali tureti pasisekimo? Ponai su riebia sąskaita banke žiuri į sąžinę, jeigu tik ji jų bizniui nera naudinga, kaipo į visai nereikalingą ir net keksmingą dalyką, kurs tik „tevynes išdavikams" yra naudingas.

Kol inteligentai turi dar galimumo pakilti, jų pažiura į darbų masių kovą bus nevienoda—jaunas, neturtingas ir idealistiškai nusiteikęs jaunuolis kovos bendrai su darbo liaudimi, o senesnis, pasiturintis inteligentas duos darbininkams „protingą" patarimą susilaikyti nuo perdetų reikalavimų ir pats, be abejo, bus fašistuojančios draugijos nariu. Pagaliau, inteligentas karjeristas pasielgs atsižvelgdamas į konjunkturą — vieną dieną jis maldaus priimti jį į socialdemokratines jaunuomenes sąjungą, o pasikeitus konjunkturai tas pats inteligentas, kaipo specialis „Lietuvos Aido" korespondentas Berlyne, drabstys purvais socialdemokratus... Biznis yra biznis. Individuales išimtys tik patvirtina bendrą taisyklę. Idealistų rasis visose klasese, bet nera klases, kuri vien tik iš idealistų susidetų. Jei šiandieną platus inteligentų sluoksniai V. Europoj yra socialistiško nusistatymo, tai visai ne del to, kad juose daugiau idealizmo radosi. Priežastis yra ta, jog proletarizavęsis per karą ir infliaciją vidurinis luomas suprato, kad jo ekonominis pakilimas yra galimas tik bendrai su pakilimu fizinio darbo darbininkų. Ir jei šiandieną Vakaruose organizuotas stalius daugiau uždirba negu jaunas gydytojas asistentas, tad ir neturtingas proto darbininkas palengva pradeda suprasti, jog ir jis tik tuo pačiu keliu, kaip ir organizuotas rankų darbininkas, gali savo gyvenimą pagerinti. Pries šitokią brutalę buities kovos tikrybę turi nutilti visokie frazeologiniai mandravimai. Proto darbininkas supranta, kad jis randasi toje pat bukleje, ką ir rankų darbininkas: vienintele preke, kurią jis turi parduoti, yra darbo pajega, o tą jis, jei nori gyventi, turi parduoti...

Kapitalizmui besiplečiant ir didejant klasiniam visuomenes pasiskirtymui tures prie to supratimo prieiti

PASTABOS.

„Laiminga“ Lietuva.

Voldemaras, nustumtas nuo valstybinio lovio, žviegia is pykčio ir kalba apie „valstybes, o ne vyriausybes krizį“. Is dideles „tevynes“ meiles Voldemaras net siulosi mylimai tevynei vel į gelbetojus, jis sako: „Jei prasidejo gilesnis krizis, tai reikia padetį gelbeti, Pasyvumo aš nenumačiau. *Gelbeti padetį skaitau savo pareiga*“. „Laiminga“ Lietuva turedama tokį „gelbetoją“ ir tai ne vieną bet ir daugiau. Toks Plechavičius sakosi senų sifilio žalzdų gydymui buvęs priverstas važiuoti gyventi į savo sunkiai „uždirbtą“ malunq, bet jei „tevyne“ pareikalaus ir jis žada „tevynę gelbeti“. Jis sako: *„Grįšiu (į kariuomenę), jei busių įsitikinęs, kad mano ten buvimas yra butinas“*. Kol kas to įsitikinimo nei Plechavičius nei Voldemara dar neturi, bet kai jie „įsitikins“ tada Lietuva vel tures mažą perversmelį. Jau dabar Plechavičius sako—„Bijau, kad pono Tubelio sveikatos stovis netrukdytų jam eiti sunkias vyriausybes galvos ir dviejų ministerijų šefo pereigas“. Koks susirupinimas! Ar toli nuo tokio susirupinimo iki noro pavaduoti sergantį „naują tautos vadą“?

Jie ir toliau murdysis.

Tubelis savo deklaracijoj korespondentams pasake—*„Užsienio politika bus vedama ta pacia kryptimi, kaip iki šiol“* Voldemaras sako — *„Mano politikos nieks negales tęsti bei vesti“*. O „Lietuvos Aidas“ neatsargiai išsiplepa, kokią užsienių politiką Voldemaras vede „Liet. A.“ 223 nr. skaitome—„Beveik trejus metus Voldemaras išbuvo musų užs. politikos vedeju *ir taip ją pastate, kad nevienam Lietuvos politikui ji nebeprieinama*“. Voldemaro pristovetos Augijaus kutes „gerasis“ Tubelis vargiai pajegs išvalyti. Jis visai ir nežada valyti, bet nori ir toliau murdytis po Voldemaro „išminties“ balą ir rinkti antausius nuo Maskvos iki Ženevos.

Voldemaras kaltina.

Pasirodo, kad lenkų intrigos Voldemarą nuverte, bent jis taip sako, duodamas tuo pačiu suprasti, kad Tubelio—Musteikio kabinetas tai yra lenkų agentų kabinetas. Pasirodo, jog neklydo tie, kurie tvirtina, kad Voldemaras yra pamišęs diktatoriaus ir lenkų agentų liga. Anot Voldemaro, Musteikis, Vileisis, Aleksa ir kiti yra tik „įrankiai“, o tikroji „ranka“ esanti „toli“, o „gal net užsieny“.

Voldemaras skundžiasi, jog esą Musteikis jo šalininkus persekiojąs: „Lietuva dabar revoliucionizuojasi. Vakar nakčia areštuota 30 asmenų, nežinia kiek šiandien. Visi areštuotieji skaitomi yra artimiausieis mano valdžios bendradarbiais“. Taip kalbejo Voldemaras š. men. 3 d. Jau ir į Varnius voldemariniai vilkai pradeda važiuoti. Jei šiausis, tai be jokios abejones deržimorda Musteikis ir „patį“ Voldemarą kur nors išsiųs. Vaina tarp musteikinių ir voldemarinių žulikų primena nesenai vykusią vainą tarp dviejų žulikų bandų Berlyno gatvese. Policija Berlyno žulikus suvalde, tik klausimas, kada Lietuvos liaudis apvalys krastą nuo fasistinių prochvostų.

Voldemaras „finansistas“.

Taip skelbia laikraščiai. Girdi Voldemarui siuloma Liet. Banko valdytojo vieta. Apie finansinius Voldemaro „gabumus“ liudija is valstybes iždo pavogti pinigai. Dar kuriantis Lietuvos valstybei Voldemaras sugebejo simtus tukstančių markių pavogti ir tik per Danijos teismą iš to „patrioto“ pinigai (bent dalis jų) buvo atimti. Budamas diktatoriumi Voldemaras voge be jokios atodairos. 300.000 litų pavoge Voldemaras vilai Paryžiuje pirkti. 100.000 litų nesenai Voldemaras Berlyne sumokejo už brangius kailinius ir kitus pašvaitus savo, iš Jaščenkos už 40.000 litų nupirktai, sugulovei. Nepoilgo paaiškes dar didesnės Voldemaro vagystes [1]), to jis ir bijo, todel ir veržiasi visoms keturiomis vel į valdžią. Įvedant litų valiutą Voldemaras, kaipo „gilus finansistas“, pranasavo litui greitą gala ir visaip tyčiojosi is kuriamo Lietuvos Banko. Dabar tai yra kandidatas į valdytojus! Gal tik fašistinej Lietuvoj toki nesąmone ir yra galima.

Šeškomo pareiškimas.

Fasistinio šeškomo riezninkas Lapenas į Voldemaro burnojimus paskelbe savo pareiškimą, kuriame sako, jog tautininkų centro valdyba jokios akcijos pries Voldemaro nevedusi. Lapenas užginčija bu-

[1]) Jau Kaune valdžios sierose kalbama, kad Voldemaras esąs pavogęs milijoną litų ir už tą vagystę žadama iškelti jam byla.

---

ir musų inteligentai. Jie tures suprasti, kad inteligentų klases is viso nera: yra proto darbininkai ir mokslą ėję buržujai, o tarp jų tiek tik tera bendra, kaip tarp stambaus buožes ir mažažemio su 2 ha žemes, arba kaip tarp batų fabrikanto su 200 darbininkų ir nuskurusio amatninko batsiuvio...

Klasines sąmones augimo pasekas Lietuvoje mes jau matome liaudininkų subirejime, kurie su savo „neklasine“ ideologija visiskai subankrutavo. Turtingieji tos partijos elementai nuėjo pas savo klases draugus, kurie palaiko fašistinį režimą. Biednieji gi tos partijos elementai jaučia klasinį solidarumą su socialdemokratiniu proletariatu, kurs pries tą diktaturą kovoja. Pasiturintis advokatas, kaip p. Toliušis, turedamas gerą praktiką ir budamas visais žvilgsniais aprupintas, neturi jokio pagrindo su Voldemaru pyktis ir, priešingai, jis turi daug pagrindo stoveti už „tautos vienybę“ ir socialdemokratinius „tevynes uždavikus“ plusti. Mat, tie apsaukti pramuštgalviai *galetų—gink Dieve — neturtingiems valstiečiams mokesnių naštą palengvinti ir didesnius mokesnius uždeti, kad ir ant tokių gerai uždirbančių advokatų*. Pagrindas, kaip matome, visai užtenkamas, kad tų niekšiškų padaužų nekęsti!

Pasitaiko, kad koks apsišvietęs buržujus nuduoda didelį demokratą ir net socialistą, bet užtenka jo paprašyti pakelti darbo mokesnį 20 centų valandai, kaip jis tuoj šaukiasi žandaro. Jis tuoj prades rekti apie „besočius“ darbininkus ir apie socialdemokratų „tėvynes išdavimą“...

Jei mes visa aukščiau pasakyta tinkamai įvertinsime, suprasime kodel tiek daug musų inteligentų atsidure anoj barikadų pusėj. Jiems proletariato reikalas buvo tik kopiečios karjerai daryti. Dabar jie tikisi ir be darbo liaudies galį karjerą daryti. Seimo dabar nera todel, norint gauti gerą vietą ir garbes, nereikia darbo liaudies peneti pasaldytais milteliais. Tiems inteligentams dabar liaudies balsai nereikalingi, todel ir liaudies vargai jiems kaip pernykstis sniegas terupi.

Bet ateis diena, kada ir Lietuvos darbo liaudžiai tie inteligentai nebebus reikalingi.

Jurgis Irvenas.

vimą voldemarinių ir smetonieninių tautininkų ir nachališkai tvirtina, kad tautininkai laikąsi Basanavičiaus, Vileišio, Kudirkos (!) ir lepšio Smetonos idealų. Iš Lapeno bergzdžia butų reikalauti, kad jis nusimanytų nors ką apie Kudirkos, ar Basanavičiaus idealus, o is fašistiškų sekejų ir juo mažiau. Tik voldemariniai vilkai bus nepatenkinti, kad Voldemaro „idealų" („nepasitrauksiu iki galo") Lapenas visai nebemini, o ne taip dar senai Lapenas pries Voldemarą pilvu šliaužiojo. Tiesa sakoma, kad politikoje nera dekingumo. Valdžios krizio priežastis Lapenas suverčia ant „neatsakomingo" grybo—Smetonos. Matomai, musteikiniai deržimordos iš Vyriausio fasistų budos „Vairininko", Užpalių Antano, nori padaryti atmatų duobę į kurią bus suverčiamos visos seimyniškos siuksles. Šeskomo bailiai kovoj prieš Voldemarą slepiasi už Smetonos silpnos nugaros.

Taip dirba „tautos vadus".

Nuvertus Voldemarą jį pakeite bespalvis nulius Tubelis. Kadangi fašistų režimas laikosi „tautos vadais", „vairininkais", „idealistais" ir t. p. padarais tai ir iš vargšo Tubelio per gvaltą norima padaryti „tautos vadą", pilką „didvyrį", kurs dar trecioj gimnazijos klasej budamas porode didelius gabumus buti „vadu". Pries karą lietuvis inteligentas caro administracijoj Lietuvoj galejo tarnauti tik tuo atveju, jei carizmui buvo visai nepavojingas. Toks ir buvo dabartinis „tautos vadas" Tubelis. Jis, kaip ir visi dabartiniai tautininkai, buvo istikimas caro bernas. Pasidaręs Smetonienes švogeriu Tubelis tuo pačiu įgijo „tautos vado" ypatybių, o Purickis net skelbia, kad Lietuva esanti laiminga turedama per „vadą" tokį žinomą veislinių bulių specialistą. *D.*

Iš Varnių pragaro.

Varnių koncentracijos stovykla, atkirsta nuo viso pasaulio spygliuotų vielų tvorą ir kareivių sargybomis, yra atiduota komendanto Rudaičio ir kelių puskarininkių sauvalei. Komendantas Varniuose jaučiasi esąs degraduotas ir kalinių persekiojimu ir teroru tikisi vel išsitarnauti ir persikelti į Kauną. Be to, kap. Rudaitis naudojasi proga is kalinių grašių pralobti ir be jokios mielasirdystes kalinius apvagia, verčia juos dirbti sau „atminciai" visokius daiktus is medžio, „konfiskuoja" (pavagia) is išvažiuojančių jų pasidirbtus daiktus ir kitaip naudojasi proga kalinius apvogti. Susitaręs su žydais, Rudaitis įsako visus kalinių įpirkimus daryti tik jo nurodytose krautuvese. Žydai, turedami monopolį, stato kainas visiems produktams dvigubas, o Lietuvos armijos kapitonas Rudaitis gauna kyšius.

Komendanto pedomis eina ir puskarininkiai. Virsila Urniežius megsta girtas budamas ateiti į stovyklą ir kalinius stramašyti. Biaurus keiksmai, mušimai yra kasdieniai reiškiniai. Skundų del mušimų nera kur paduoti, nes vyriausias inkvizitorius, buvęs bolševikų komisaras pulk. Rusteika Telšiuose, skundų visai nepraleidžia ir jie pasilieka pas jį guleti. Urniežius su sadistišku pamegimu daužo kalinius, už bet kokius niekus sodina į karcerį (už „neužtenkamą" pasiavimą, už užsikurimą pipkes kameroje, už atsilankymą į svetimą kamerą ir t. p.), o karcerin, šaltame rusy, neduoda pasiimti šiltų drabužių, laiko po parą ir dvi nevalgiusius. Karcery nera nei lovos, nei narų, tenka guleti be jokio pakloto ant dregnų grindų. Dažnai Urniežius su savo padejejais atejęs į karcerį kalinį be gailesčio muša ir nėra kur, nera kam skųstis. Bent koks menkniekis išsaukia ilgus „tardymus" laike kurių kaliniai dažnai yra kankinami. Vienu žodžiu, elgimasis su internuotais Varniuose yra daug biauresnis negu biauriausiame kalejime, kur vis tik yra mažiau sauvales.

Kaip komendantas, puskarininkiai, taip ir kai kurie kareiviai elgiasia su kaliniais slyksciai, nors apie visus kareivius to jokiu budu negalima sakyti. Kai kurie kareiviai, kiek pajegdami, stengiasi kalinių buitį palengvinti. Bet užtat tie, kurie neturi sirdies, turi pilną laisvę kalinius mušti ir keikti, kiek tik telpa. Varant malkų piauti, einant produktų parsinesti ir prie bet kokios progos istvirkinti kareiviai duoda laisvę sautuvų buožėms ir taip pat nera kam pasiskųsti.

I stovykla atvažiuoja karts nuo karto Rusteika, kaipo vyriausias stovyklos komendantas. Jam skųstis nera jokios prasmes, nes jis į visus skundus atsako— „aš buc daugiau nubaudęs", arba — „taip ir reikejo". Kartais kaliniai visišku tylejimu pasitinka ir išlydi tą kailiamainį budelį, nes bet koks skundimasis issaukia tik naujus išsityčiojimus.

Žemiau talpiname laišką iš Varnių, kurs nors ir yra stipriai pavelintas (laisko peremejas negalejo del stokos susisiekimo jo persiųsti) visgi nušviecia stovyklos gyvenimą.

„Sulig stovyklos komendanto Rudaicio įsakymo s. m. vasario 9 d. prie 30 laipsnių šalčio 8 internuoti buvo varomi malkų piauti, nors jie visai neturejo siltesnių drabužių. Bepiaunant sandely malkas atejo ko tai įsiutęs vyr. puskarininkis Tamosiunas ir pradejo internuotuosius keikti. Kam tai paprašius nesikeikti, Tamosiunas pradejo daužyti internuotuosius ir liepė kareiviams šautuvų buožemis taip pat mušti. Kareiviai iš anksto, matomai, primokyti to tik ir lauke ir visus 8 internuotuosius žiauriai sumušė. Ypatingai žiauriai buvo primušti stud. Pr. Mockus ir J. Namicas. Nuvykus delegacijai prašyti Rudaitį, kad užkirstų ateity kelią tokiam nežmoniškam kalinių kotavojimui, Rudaitis tik pasijuoke ir pasake „gerai, kad jusų nesušaude vietoj už bunto kėlimą, mes jusų neglostysime". Vasario 10 d. vakare girtas Tamošiunas atsivede į stovyklą kareivių burį ir pradejo jega traukti iš kamerų delegatus ir vesti į karcerį. Vedamuosius pats Tamošiunas ir kareiviai dauže šautuvų buožemis. Smarkiai tuomet buvo sumušti Pr. Mockus, S. Stašaitis, B. Palevičius, L. Mažrimas, Verbauskas ir k. Apie šį įvykį visa stovykla (kiekvienas atskirai, nes kolektyvių skundų ir prašymų is viso nepriima) buvo padavusi skundus Kr. Aps. Ministerijai, bet buvęs komisaras Rusteika, Telšių komendantas, skundų nepraleido. Balandžio 10 d. atvažiavo į stovyklą Rusteika. Vaikščiojo po kameras girtas, kaip visuomet, ir grasė „jei dar kartą skųsitės, visi gausite karcerio".

„Gegužes 7 d. atejo į stovyklą girtas viršila Urniežius ir be jokios priežasties sumuše internuotą 16 metų. P. Arasimavičių ir sudauže į šipulius jo gitarą. Tai tik keletas faktų is musų gyvenimo. Viso surašyti negaliu, nes nepraeina tos dienos, kad ką nors puskarininkiai ar kareiviai neapstumdytų, ar nepasodintų į tamsų, dregną karcerį.

„Sunki buitis stovykloje yra ligonių. Yra daug internuotų, kurie sedi stovykloje po 2—3 metus ir vis dar nemato galo savo kankinimuisi. Yra visa eile džiovininkų, kurių nieks negydo. Pavyzdžiui, Pr. Vedrickas, Stepaitis, Verbauskas, Pr. Baležentis, V. Tumasonis, M Jekelevičius ir k. Džiovininkus laiko kamerose su visais kitais internuotais sugrustus ankštuose kambariuos. Yra kambarių, kuriuose sugrusta po 35—30 žmonių, kamšatis neišpasakyta. Vienintelial stovyklos vaistai yra jodas, kuri duoda ligonims nuo visų ligų. Kas nori, gali pirktis savo vaistus, bet ir vaistus perkant vagių administracija visada paskaito iš ligonių dvigubas kainas. Stovykloj vienaip vien užsilaiko nuo 150 iki 230 žmonių. Sveikų vargiai rasis kelintas nuošimtis, nors visi buvo atgabenti sveiki. Tamsus, dregni

murai, dulketi kambariai, blogas maistas, didelis susikimšimas ir sveikus vyrus greit įveikia. Biaurios sąlygos, nuolatinis terorizavimas žmones ne tik iš sveikatos, bet ir iš proto varo. Nors visoj Lietuvoj prie fašistų siaučia biaurus teroras, bet Varniai tai yra tiesiog pragaras, kur esame atiduoti Tamošiunų, Rudaičių, Urniežių ir panašių beširdžių sadistų sauvalen. Laukiame visi laisvės ir keršto dienos". *M.*

Varniai 1929 gegužes 15 d.

Iš to trumpo laiško matyti, kokiose sąlygose vargsta internuotieji Varnių Stovykloj. Reikia žinoti, kad Varniuose sedi žmones, kuriems ir prašmatni žvalgyba nemokejo sudaryti bylų. Užtenka žvalgybos pasiulymo ir komendanto parašo ir žmogų veža į Varnius, kur sueda sveikatą ir atiduoda ištvirkuslos gaujos naguosna.

Broliai kalejimuose, Varniuose ir istremimuose vargstantieji ragina mus likusiuosius kovoti už Lietuvos laisvę, už fašistų nuvertimą

J. D.

Pralotas Olšauskas.

Klerikalizmo tikrąsis veidas.

Plaroto Olšausko byla parodo visuomenei skaudžią lietuviškoje klerikalizmo žaizdą. Gal ne vienas, kuris iki šiol aklai tikejo kunigų žodžiams, iš Olšauskio bylos pamatys tikrąjį klerikalizmo veidą ir atgręš savo nugarą ne tik kunigų kalboms, bet ir bažnyčiai.

Kas buvo Olšauskas? Aukstas bažnyčios ir Dievo „tarnas", kandidatas į vyskupus, katalikų švietimo draugijos „Saule" ilgametis pirmininkas, katalikiškosios jaunuomenes aukletojas, įtakingas lietuviskojo klerikalizmo šulas, „dušių ganytojas", visokių draugijų draugijelių garbes narys ir t. t. ir t. t.

Kartu Olšauskas buvo biznierius, žulikas. Jo įsteigtoji „Galybes" bendrove ištrauke pinigus ne vienam piliečiui. Tarp Olšausko nuskriaustųjų su „Galybes" afera yra daug ir kunigų.

Kartu Olšauskas prieš karą buvo žinomas kaipo rusų caro šnipas, kurs įdavinejo caro budeliams Lietuvos socialistus.

Sykiu su kunigais Antanavičiu, Laukaičiu, Dambrausku, Jarulaičiu ir daugybe kitų Olšauskas buvo nuolankiausias caro kampininkas ir visur savo ištikimybę carui pabreždavo. Po karo Olšauskas pasidare dideliu „patriotu".

Kartu Olšauskas visam svietui buvo žinomas kaipo ištvirkelis, jaunų savo aukletinių tvirkintojas. Apie Olšausko ištvirkavimus žinojo vyskupai, pralotai ir visa dvasiškija, *bet visi tylėjo, savo sebro darbus slepe ir savo šventenybe visus Olšausko paleistuvavimus, vagystes ir jaunuomenes tvirkinimą pridenge.* Kai pasklydo gandai, jog Olšauskas nužude savo buv. meilužę Ustjanovskienę, kai kriminaline policija surinko užtenkamai medžiagos prieš Olšauskį ir tada dar katalikų dvasiškija už Olšauskį užsistojo. Surinkus kaltinamąją medžiagą Olšauskas dar pusę metų buvo laisvas, nes valdžia, nenoredama erzinti kunigų, jo neišdrįso areštuoti. Tik po to, kai Voldemaras galuninai susipyko su kunigija, Olšauskas buvo arestuotas. Iš Olšausko bylos ne tik Voldemaras, bet ir kunigija padarė *politinę bylą,* įsimaise net popiežiaus pasiuntinys, del to sujro ir santykiai su popiežiumi. Paskyrus bylą, kunigija pradejo smarkią akciją už tai, kad byla butų svarstoma prie uždarų durų noredama tokiu budu paslepti nuo visuomenes savo bičiulio juodus darbus. Nuvertus Voldemarą tas klausimas išsisprende kunigų naudai, byla svarstoma prie uždarų durų. Visuomene negali bylos eigos sekti ir negali sudaryti sau nuomones apie teismo sprendimo teisingumą. Visuomenes kontrole, ypač tokioje byloje, kur yra paliestas galingas klerikalizmas, butinai yra reikalinga, nes yra pavojaus, jog sustiprejusi klerikalų įtaka į smetoninių fašistų valdžią, gali nusverti bylos išsprendimą vienašaliai klerikalų naudai.

Kaip teismas neišsprestų Olšausko bylą, visuomene jau ir dabar turejo progos pamatyti tikrąjį klerikalizmo veidą: Olšausko bylą atidenge klerikalizmo galybes paslaptį. Katalikų bažnyčios ierarchija nuo aukščiausių bažnyčios kunigaikščių iki paskutinio vikaro sudaro vieną galingą, susiklausančią ir solidarią kastą. Aukšti „dušių ganytojai", del kurių „doroves" nera pamato abejoti, geriau kenčia savo tarpe žmogų visai netikusį, negu išmesdami jį išstatys save pajuokon. Olšauskas buvo ne tik žinomas savo ištvirkavimais ir vagystemis, bet ir savo įtaka kunigijos tarpe, tadel apie jo pašalinimą iš kunigijos tarpo niekas ir negalvojo. Laikymas savo tarpe caro šnipo, ištvirkelio ir aiskaus žuliko parodo ant kiek lietuviskas klerikalizmas yra *moraliai supuvęs.* Bažnyčios valdžia laikosi ne kunigijos pavyzdingu gyvenimu ir dorumu, bet žmonių tamsumu ir kunigijos geru susiorganizavimu. Disciplinuotas kleras visas stoja piestu, kur reikia ginti jo įtaką ir žemiskas gerybes. Olšausko byla parode, kad kunigija, *jei tai jai naudinga,* net ir kriminalą moka pridengti. Ir jei tik valdžioje klerikalų įtaka butų buvusi kiek didesnė, Olšauskis butų ir dabar buvęs laisvas ir butų galejęs ir toliau su savo auklėtinem „žaisti".

Olšausko byla išaiškina mums kodel kunigai taip veržiasi valdžion. Buvimas valdžioje duoda kunigams ne tik žemiškas gerybes, atiduoda į jų rankas mokyklą (busimąją kartą), bet bunant valdžioje lengvai galima savo juodus darbus paslėpti.

Musų kraštas neša ant savo sprando sunkų klerikalizmo jungą. Kunigija aprepusi yra mokyklas, kuriose aukleja ne laisvus piliečius, bet paklusnius klerikalizmo vergus. Kunigija veržiesi apsesti ekonominį gyvenimą. „Katalikiškos" pienines, bankai, vartotojų bendroves savo laiku augo kaip ant mielių ir vis iš valstybes pinigų.

Klerikalizmas reiskia ne tik kultūrinę, bet ir socialinę reakciją. Darbo mases kovoje už savo skaistesnę ateitį gali laimeti tik nuveikus klerikalizmą. Kunigija, susirisusi su kapitalistiniu pasauliu, pati gyvendama is pavergimo ir liaudies mulkinimo, yra didžiausias liaudies priešas. Priesas juo didesnis, kad jis operuoja dvasiskomis mulkinimo priemonemis. Olšau-

skas rodo mums, ko, iš tikrųjų, verti yra klerikalų žodžiai ir kaip atrodo jų darbai. Olšauskas yra lietuviškojo klerikalizmo pažiba ir atstovas.

Todel teisme kaltinamųjų suole sedi ne vienas, įtartas sunkiame nusikaltime žmogus, bet sedi Lietuvos klerikalizmas, musų gyvenimo viešpats, didžiausias dirbanciosios liaudies neprietelius. *Ik.*

Laiškai ir Korespondencijos.

Kaip nuvirto Voldemaras.

Kad ir paveluotai, bet, manau, bus įdomu išgirsti, kaip nuvirto nuo įsedeto sosto Voldemaras. Pats smetoninių sukilimas prieš voldemarinius, jums jau žinomas, todel pasakosiu aplinkybes to sukilimo, kurios dar kartą parodo visoj nuogumoj „tautos vadų" niekšingumą.

Viskas prasidejo nuo peštynių del vietų ir del Voldemaro begalinio valdžios ir pinigo gobšumo. Voldemaras, pamegzdžiodamas Mussolini, norejo visą valdžią koncentruoti savo asmeny. Jis jau ir taip valde tris ministerijas imdamas tris algas su įvairiais priedais ir, žinoma, tris kart daugiau negu kiti „tautos vadai" turejo progos iš įvairių fondų pinigų pavogti. Voldemarui besiplečiant kiti „tautos vadai" pajuto pavojų. Toks Musteikis, pav., degdamas „tevynes meile" negi galejo leisti, kad kiti „tevynę gelbetų", o jis turetų tik iš šalies žiureti. O tokių tevynes „gelbetojų" ir daugiau radosi, kuriuos Voldemaras nuo tevynes gelbejimo buvo visai nustumęs. Tautininkų partija, Valstybės taryba, Smetonienes klyka ir k. pasinaudojo Voldemaro išvykimu į Ženevą ir, kol Augustinas prociavojo Ženevoj, jie Kaune taip pat nesnaude. Anot „L. Aido" skirtumų tarp smetoninių ir voldemarinių fašistų nebuvę, jie, girdi, vieni kitus mylį ir dirbą santariai. Bet smetoniniai nepasitikejo vien tik voldemarinių „meile" ir nutare užsitikrinti sau kulkosvydžių ir armotų. Tuo tikslu, Voldemarui išvykus, smetoniniai dare atatinkamą anketą karininkų tarpe su klausimais už Smetoną ar už Voldemarą. Daugumа apklaustųjų karininkų pasisake už Smetoną. Tokiu budu, užsitikrinę karininkų pagelbą, smetoniniai perejo atakon ir nutare visas vietas paskirstyti tarp savųjų, arba, „L. Aido" žodžiais tariant, padaryti kabineto rekonstrukciją. Parbėgęs iš Ženevos nabagas Voldemaras jau rado „tevynę išgelbetą".

„Tautos vadų" pasitarime, savo žmonos padrąsintas, Smetona išdejo kaip ant delno visus savo nuopelnus tevynei ir praše juo pasitikėti ir šiame reikale. Nujausdami gardžius kąsnelius iš „tevynes" ragaišio visi ministeriai sukrove savo portfelius į Smetonos rankas, vadinasi, atsistatydino. Voldemaras suprato kuo cia kvepia ir netaręs ne žodžio irgi sutiko, bet, bet... su mažomis pastabelemis, kurias cia pat ir išdėste: Ministeris pirmin. ir užsienių reikalų ministeris pasilieka jis, Voldemaras, krašto apsaugos ministeriu kariškių „gerbiamas" Musteikis *); žemes ukio minister. Aleksą reikią girdi, atleisti, nes per tris kurybinio darbo metus jis vos tik sugebėjo išleisti instrukciją veislinems kumelems registruoti; teisingumo minist. Žilinskas, kuris ant savo sąžines iš seniau turi kokią tai arklių kontrabandos bylą irgi turetų pasilseti. Gal dar ir daugiau p. Voldemaras butų pasakojęs apie „tautos vadų" nuopelnus tevynei, ir reikalingumą ministeriu kabineto „rekonstrukcijos" bet jau ir šios pastabos sukele didelį entuziazmą. Patriotiško upo pagauti „tautos vadai" kibo viens kitam į plaukus. Kumstimi argumentuodamas prabilo „tautos vadas" Musteikis. Tu, Voldemaro, jis sake, nusipelnęs tevynei nemažiau už mumis. Tu kišai savo nosį į visas ministerijas, tavo instrukcijomis Pleckaitis dirbo „tevynes labui" emigrantų tarpe. Tu.., Bet tolimesnę gerb. Musteikio prakalbą nutrauke Smetoniene ir liepe visiems eiti namo.

Rugpiucio 19 d. pasikvietęs svetimų valstybių atstovus Voldemaras praneše, kad visi jo ministeriai atsistatydino ir jis sudaro naują kabinetą.

Rugpiucio 22 d. apie 300 karininkų suejo į savo karciamą „Ramovę" tertis „tevynes gelbejimo" klausimu. Pasiūlymas išspręsti klausimą balsavimu su pasipiktinimu buvo atmestas, kaipo supuvusios demokratijos liekana. Pagaliaus, po ilgų ginčų, po daugelio „tevynes labui" ištuštintų bonkų kas tai valstybinei įkveptas pasiule gincą tarp „tautos vadų", spręsti raštiškais savo nuomones pareiskimais. Daugelis karininkų, nežinodami kuri puse bus didžiumoje, nežinojo už ką pasisakyti ir todel jų nuomone buvo be nuomones. Na, bet pagaliau voldemarininkai išaiškino, kad jų didžiuma.

Tuomet smetonininkai pasiryžo savo brolius voldemarininkus įtikinti svarbesniais argumentais. Voldemariniai gusarai prišaky su pulko vado padejeju tapo išsiųsti „manevrams" į Klaipedą, gi jų vieton, irgi „manevrams", atvyko iš Alytaus su ulonais Smetonos žentas kap. Valusis. Nuvykusi į Panevėžį Smetoniene moteriskomis priemonemis užtikrino savo pusei ten stovinčio pulko karininkų pagelbą. Kiti smetoniniai „tautos vadai", „apsidirbo" su kitų dalių karininkais. „Geležinis vilkas" asmenyje Goštauto ir Sliesoraicio už perdidelį staugimą prieš smetoninius buvo patupdyti už grotelių. Pasiliko pavojingi dar karininkai-lakūnai, bet ir juos pasikvietus pas save Smetoniene su pagelba šampano ir valstybines nukovojo „užpakaliniu frontu". Jau ir Gedimino ainis Smetona pasidare drąsus, pavyzdžiui, atejusiai voldemariniu delegacijai karo mokyk. instruktoriui kap. Motiekai, kap. Vidugiriui ir Šarvuočių kuopos majorui Aizbikiniui per savo liokajų liepe eiti lauk.

Taip tai, daugiausiai deka pasišventimo p. Smetonienes („dekinga" tauta turetų pastatyti jai paminklą kaip kad rusai statydavo paminklus savo didžiai carienei Katerinai) įvyko antras Lietuvos „išgelbejimas".

Ar Voldemaras gelbės Lietuvą išnaujo, tuo tarpu sunku pasakyti. Iš visako matosi, kad sitas „tevynės darbuotojos" nenuleidžia rankų.

Ech, Lietuva, Lietuva, tu didvyrių žeme!

Kst. Ptk.

---

*) Išvažiuodamas į Ženeva Voldemaras, žinodamas Musteikio „populiarumą" kariškiu tarpe, tycia jį paskyre eiti krašto apsaug. minist. pareigas. Pasakoja, kad per tą laiką nei vienas gener. štabo karininkų nesikreipe su priguliniais Kr. Aps. Min. raportais. Siūlydamas Musteikį į Krašto Aps. M rius Voldemaras turėjo tikslo jį išjuokti. *K. P.*

Voldemaro vietininkai.

Su triukšmu (nors ir labai mizernu) nusirito nuo didtatoriaus sosto kruvinas erke Voldemaras. Jis užsirijo valdžia — daugiau apžiojo negu pajėgė atkąsti ir dabar virto jau necenzurišku sutvėrimu. Žinomas sacharinščikas, iškunigis *Purickis* „Lietuvos Aide" jau peria kailį buvusiam „diktatoriui" ir, be jokios abejones, laikraštinė polemika gincas kraugerių šeiminelej nesibaigs, jei Voldemarui neuždarys burnos.

Voldemaras kaip budamas valdžioje, taip ir opozicijoj nežino saiko. Jam nieko nera aukštesnio per jo paties asmenį. Godus valdžios veidmainis diktatoriaudamas nesivarže jokiomis priemonemis by tik išsilaikyti valdžioje. Nun pasibaige jo dienos. Kaip suo,

pavarytas nuo lakalo, taip ir Voldemaras dar šiaušiasi, rodo dantis, loja aplink begiodamas, bet prie valdžios, deja, prieiti nebegali. Ar padės „geležinis vilkas", ar gelbės „leitenantų brigada" tenka abejoti, nes visa voldemarinių atmatų gauja pinigu pirkta už pinigą parsiduos ir Smetonienės abazan. Karštakošius ataušins Varniai ir žvalgyba. Šiuo metu Voldemaras yra opozicijoj. Jo valdžios troškimui charakteringa yra ir tas, kad jis neprisipažįsta net „atsistatydinęs". Bet kas iš to, jei Voldemaras ir vaizdinasi sau esąs dar diktatoriumi, o tikrenybėj yra tik „buvęs" diktatorius, visų nekenčiamas ir niekinamas budelis „otstavkej"...

Kova tarp smetoninių ir voldemarinių fašistų senai jau vire. Jau pat pradžioj kyšininkas Merkys su Augustinu riejosi kaip du katinai maiše. Prisimenu tokį atsitikimą: Raulas Kemeklis „Socialdemokrate" jau diktaturos metu spausdino savo apysakutę apie Baltrų, kurio ūky gyvuliai sumanė nuversti šeimininką ir pradėti Baltro kieme „naują erą". Tarp kitų „gyvulėlių" figuravo ten ir pasipūtęs kalakutas. Cenzorius taresi tuose gyvulėliuose pažinęs „tautos vadų" fizionomijas ir didelę apysakutės dalį išbraukė. Teko kreiptis į Kr. Ap. ministerį Merkį, kuris pasiskaitęs apysakutes paklausė, ar aprašomasai kalakutas nebusiąs tik Voldemaras?" Gavęs teigiamą atsakymą Merkys dave paredymą cenzoriui apysakutę praleisti. Po kiek laiko Voldemaras Merkį išede. Sekesi Voldemarui apsidirbti ir su kitais savo priešininkais, bet Smetonienės „gabaus ir gilaus proto tautos vadas" nebeįveikė. „Galiunus" nugalėjo, o prieš bobą pats kapituliavo...

Voldemaras pasitraukia, bet jo vieta palieka tušti. Kito tokio suktaus ir *galvoto* niekšo fašistai Lietuvoje nebeturi. Niekšų berods netrūksta, bet galvų nėra. Musteikis, Tubelis, Žilinskas, Vileišis ir kiti Smetonienės protežuojami „tautos vadai" tai tik peškės, eiliniai jurgiai. Apie ištižėlį Smetoną ir kalbos nėra. Jo įtaka visada buvo lygi nuliui ir Voldemaras neklysta vadindamas jį „neatsakomingu liurbiu". Kai kurie ministeriai tai tiesiog yra net ir dabartinės Lietuvos gėda. Toks Musteikis tik per nesusipratimą pateko į ministerius ir dabar daro gėdą net ir patiems fašistams. Girtuoklis, nemokša keikunas Musteikis ankščiau buvo žinomas savo pajėgumu daug gerti ir keikti. Tarnaudamas Klaipėdoj Musteikis nepaliko ne vieno prostitucijos namo, kur nebūtų padaręs skandalo, o taip pat nėra tos karčiamos, kur jis nebūt palikęs nepadengtų skolų. Klaipėdiškiai jį, dėl jo ištvirkavimo, buvo praminę Mustaf-paša. Kuriantis Lietuvos valstybei Musteikis buvo kurį laiką Raseinių komendantu. Kartą atėjęs į Raseinių miesto tarybos posėdį „ponas komendantas" pradėjo šaukti—„aš jums, rupužėms, visiems įsakysiu įkirsti po 20 sompolų į klyną". „Miesto tėvai" išgirdę tokius „patriotiškus" Musteikio žodžius mane turį reikalą su pasiuteliu. Jau būdamas ministeriu Musteikis kartą Ramovėj viešai prabilo emigracijos (ne politinės) klausimu. Teko matyti, kaip susirinkimo dalyviai vos susilaikydami šaipesi girdedami kaip „ponas ministeris" dažnai vartoja svetimžodžius, bet vis ne reikiamoj vietoj ir pats nesuprasdamas jų prasmės Teko girdėti iš daugelio buvusių pas Musteikį delegacijų dalyvių, kad tai esąs „neišauklėtas kiaulė" ir be ne teisingiausiai Musteikio šeimininkavimą apibudino p. Toliušis pavadindamas jį „deržimordisku". Toks neaptašytas chamas V. R-ų ministeriu yra tikra muzejinė retenybė, tik, mūsų krašto nelaimei, kol kas gyva.

Paskirtas ministeriu Musteikis atėjęs ministerijon ir išgirdęs apie „socialinės apsaugos skyrių" ministerijoj pasisakė esąs prieš visokias „socialistines apsaugas" ir pasakė „prie manęs to nebus". Ministerijos valdininkai negalėjo atsidyvyti savo šefo durnumu. Fašistinis advokatas Nekvedavičius tarnaudamas V. R. ministerijoj susidūręs su Musteikiu turėjo mesti tarnystę, ir vėliau visiems pasakodavo, kad tokio durno feldfebelio nesąs matęs.

Anekdotiškai skamba Musteikio paskyrimas ministeriu ir jo laikymasis kėdėje. Krupavičius 1927 m. gavęs leidimą „paskaitoms" provincijoj vienoje vietoje pasakojo tokį anekdotišką faktą apie Musteikio paskyrimą: Perversmo metu „diktatorius" Plechavičius sukvietė dešiniąsias partijas ir *įsakė joms per 15 minučių sudaryti kabinetą* po Voldemaro vadovybe. Į V. R-ų ministerius buvęs numatytas koks tai karininkas, bet paskambinus jam telefonu tarnaitė pranešusi, kad ponas esąs „visiškai girtas". Iš bėdos teko paskirti Musteikį, juo labiau, kad jis tuo metu buvęs apyblaivis. Ministerijoj Musteikis laikėsi dėka savo durnumui — jis pildė, nelyginant koks liokajus, Voldemaro įsakymus. Paskutiniu metu Voldemaro įsakymu, pavyzdžiui, atleido Staškevičių, kuris nuvertus Voldemarą eina toliau savo šunsnukio pareigas. Ar noriai Musteikis pildė Voldemaro įsakymus, galima abejoti, nes ir kantriausias ir kiauliškiausias žmogus turėtų juk pagaliau Voldemaro jungu pasipyktinti. Nežinau kokiomis kūno, ar dūšios ypatybėmis Smetonienė pavyliojo Musteikį savo pusėn, bet nemažai prie to prisidėjo ir derybos su Aravičium dėl V. R. ministerio vietos. Voldemaras, didesniam Musteikio išniekinimui, pasiūlė jam Kr. Aps ministerio vietą, žinodamas, kad karininkai Musteikio kaip šunies nekenčia. Išvykus Voldemarui į Ženevą Musteikis ėjo Kr. Aps. ministerio pareigas, bet per kelias dienas ne vienas karininkas pas jį neatėjo su raportu, o tas tik jau turėjo Musteikį užgauti. Tas, matomai, perpildė Musteikio kantrybę ir jis nuėjo su Smetoniene prieš diktatorių. Toks tai tipas dabar pretenduoja į „diktatorius".

Nususęs advokatas Žilinskas Lietuvos visuomenei tik tuo yra žinomas, kad jis 1917 m., suskilus Lietuvių Seimui Petrapily, išėjo iš Seimo su kairiaisiais nešinas raudoną vėliavą o be to, žinomas yra kaipo arklių pirklys. Galima suprasti Žilinsko škurnikavimą— praktikos neturi, nes advokatas skystas, o valgyti ir toks nori, todėl jis ir nuėjo pas Voldemarą ministeriauti, o dabar nuvertus Smetonienei Voldemarą ir Žilinskas jaučiasi neva „diktatoriu".

Tubelis žmogus „geras", bet... Chodokauskaitės pantoflio prislėgtas. Ir jam likimas lėmė kaip ir svogeriui Smetonai bobos jungą vilkti. Diktatorius iš jo toks, kokia iš košės lazda.

Iš kitų buvusių Voldemaro pastumdėlių, o dabartinių diktatorių, išsiskyria vien tik buvęs caro ochranininkas, šnipinėjęs Vilniuj socialdemokratus, Aleksa. Kai kas linkęs yra vadinti jį Voldemaru Nr. 2, net, sako, ir Voldemaras su juo bent pradžioje šiek tiek skaitydavęsis. Tenka abejoti bet gi, ar kailiamainis Aleksa, kurio idealas visada buvo būti Ž. U. Ministeriu, išsimuš aukščiau ir galės griežti pirmą smuiką dabartiniame „bobų kabinete". Vaizdas, kokį teikia „naujas" senų ministerių kabinetas, yra itin liūdnas. Sakoma, kad kartais šuva nukanda savo uodegą, Lietuvos fašistai nuversdami Voldemarą patys sau galvą nukando. Užuot suktos galvos ima viešpatauti slionas. Energingos Chodokauskaitės karaliauja per savo vyrelius. Intrigos, plektai, protekcijos, rasputiniški karininkų „papirkinėjimai" tai yra „diktatorkų" priemonės. Vaizdas ne tik liūdnas, bet ir šlykštus.

Sistema nepasikeitė, asmenys tie patys, tiksliai tie patys, tik trūksta Augustino...

Ai.

1929. X. 3.

Perskaitęs „Pirmyn" duok kitam.

Žodis savo vadams!

Pažvelgus į netolimos praeities musų, valstiečių liaudininkų, partijos gyvenimą, dar prie krikscionių demokratų, esant tada opozicijoj, nieks negi butų galėjęs tikėti, kad musų partijos vadai tiek susmuks, sliaužios pilvu prieš kokius nors smurtininkus, demokratijos priešus. Užtekdavo tada policininkui kur nors uždaryti mitingą, ar kokiam valdininkui prasižengti, kaip musų vadai pakeldavo didžiausį triukšmą, nesdavo seiman interpeliacijas, duodavo ministeriams paklausimus, reikšdavo protestus ir t. t. O susirinkimuose, mitinguose, kiek prikalbedavo demokratijos adresu gražių minčių. Bet gyvenimo tikrove parode ką kitą.

Lig tik musų vadai atsisedo valdžion, tos apdainuotos demokratijos sargybon, parode savo nesugebejimą, lepšiškumą, ar nenorą tą demokratiją *įgyvendinti ir ginti.* Jie iš karto bijojo pajudinti kademų valdžios perus. Todel pasinaudodami tuo liaudininkų valdžios lepsiskumu pradejo kelti galvas, repliotí iš patamsių visokie antidemokratiniai gaivalai. O kai budri liaudies akis tą pastebejusi pradejo nurodineti į tą pavojų savo vadams valdžioje, pastarieji nenorejo nė girdeti „kaimiečių plepalų".

1926 m. gruodžio 6 d. val. liaudininkų suvažiavime jau tiesiog pirštu buvo parodyta į tą taską, iš kur grese Lietuvos demokratijai pavojus, bet musų vadai-ministeriai dar dikčiau užsimerkę ir issižioję reke iš tribunų, kad „viskas tvarkoje", nesą ko bijotis. O Kr. Aps. ministeris Papečkys (dabartinis fašistines tarybos narys) per suvažiavimo vakarienę nuramino valstiečių atstovus—„O kam aš esu su jusų ištikimais vaikais—kariuomene". Ir, žinoma, už tą paguodą nuplojome ponui ministeriui taip, kad net šv. Zitos sale nuskambeje.

Na ir štai, prabego 10 dienų nuo suvažavimo. Ministerių ir vadų nuramintų, kad „viskas tvarkoje", *valstiečių žodis virsta tikrenybe.* Dingsta tada ir Papečkys su ištikima kariuomene ir visi kiti ministeriai tik neša po koju atsistatydinimo raštus. O į krasto liaudies ir kariuomenės balsą—nušluoti niekšus smurtininkus ginklu, musų vadai kuo neverkdami prašo nusiraminti, motyvuodami tuo, kad perversmas ne iš krikščionių demokratų puses įvyko, bet iš bloko kolegų — tautininkų (Gaila, kad čia neturiu po ranka generalinio sekretoriaus Strimaičio laisko man rasyto tuoj po perversmo, kuriame prašo raminti liaudį ir nedaryti jokių žyglų). Todel ir nestebetina, jei liaudis ir pavadino liaudininkų vadus „valdžios pardavikais", kuomet mums eiliniams veikėjams teko nemažai (kaip ir visuomet) savo vadus ginti. Mes gyneme, kad musų vadai nera pardavikai ir žadejome, kad jie savo ištikimybę liaudžiai „įrodys". Bet apsigavome. Liaudininkų vadai padejo tautininkams moraliai įsigaleti, patikejo jų pažadams laikytis konstitucijos, o kai perversmininkai įsistiprino, tada lepšiams liaudininkų vadams spyrė į pasturgalį, taip atsidėkodami už pagelbą...

Ir štai jau treti metai baigiasi, kaip smurtininkai sunaikinę demokratiją, paminę po kojų liaudies teises, biaurlai tyčiojasi ir spiaudo į veidą visai tautai ir teršia užsienuose musų krašto vardą. Todel ir aklas jau šiandien įsitikino, *kad be ginklo tų niekšų, smurtininkų, apgavikų ir priesaikos laužytojų nenusikratysi.* Tuo tarpu musų vadai, *tiesioginiai to viso kaltininkai,* ne tik kad neparode mažiausio noro *išpirkti prieš tautą savo nedovanotiną nuodemę,* bet visą laiką sliaužioja pilvu prieš tautos pavergejus, politinius banditus, o kai kurie — Dailides, Papečkiai, Škirpos, Vileišiai, Toliušiai ir k. — tiesiog nuvažiavo fasistams bernauti. Jus atsakysite man, kad partija nedraudžia savo nariams užimti valstybines vietas. Taip. Bet jus patys gerai žinote (ir verkšlenate), kad šiandieną ir žemiausias valdininkelis pirmiausiai turi buti fašistų snipu, nes kitaip yra šalinamas iš vietos. O Dailide nera koks nors valdininkelis iš profesijos, bet demokratines partijos lyderis, buvęs „L. Žinių" redaktorius ir Seimo atstovas ir neužima kokio nors valdininkėlio vietą, bet atstovauja užsieniams Lietuvos žmogžudžių ir užgrobikų valdžią.

Kada fašistai šaudo Šiauliuose partijos narius, tuo metu partijos vadas, C. K-o pirmininkas J. Vileišis bega pareikšti užuojautą kraugeriui Voldemarui ir, žinoma, nuslpelno fasistinių budelių pagyrimą ir kaip ištikimas šuva gauna Gedimino blekę. O toks Toliušis išsigina demokratijos kovotojų! Taip, ponai vadai, „senosios kartos atstovai", *ar jus moketumet taip mirti už laisvę, kaip mire draugai Merkelis ir kiti?*

Apie kitus vadus, vadelius nera ko ir kalbeti. Jie nebuvo demokratais ir nebus, jų idejos ir demokratiskumas yra ten, kur pinigą moka. Tą jau šiandieną matome. Prie demokratijos jie buvo karšti demokratai, užgrobus smurtu diktatoriams valdžią jie nuvažiavo diktatoriams bernauti. Jei pasikeis diktatoriai, tie ponai ir vel keis savo įsitikinimus. Dailides, Mikulskiai, Papečkiai, Škirpos garbintų net patį Staliną, jei jis Lietuvą užgrobtų.

Taigi, sakykit, ponai vadai, ar melavo liaudis pakrikštydama jumis „parsidavėliais?" Argi gali kas šiandieną, akyvaizdoje jusų darbų, jumis pateisinti? Jus su pasibaisejimu minite svetimos rusų vergijos laikus Lietuvoje, renkate tos vergijos atsiminimus istorijai. Tuo tarpu patys tarnaujate savai „tautiškai" vergijai, kuri toli pralenke svetimąją rusų. Juk rusas korikas Muravjovas daugiau yra pateisinamas negu lietuviškai korikai Smetona, Voldemaras, Musteikis ir k. Muravjovas žude svetimą sau tautą, kovojusią prieš jo šalies galybę, o lietuviški Muravjovai žudo savo tautiečius kovojančius už laisvę ir skaistesnę Lietuvos liaudies ateitį. Ar gi berasi kur daugiau beteisę padetį, žiauresnį smurtą, terorą, žmogaus įsitikinimų snipinejimą, parsekiojimą ir beprasmį varžymą, kaip dabar yra musų tevynej valdant lietuviškiems Muravjovams.

Taigi pagalvokit, kurie dar nesulindote į fašizmo bučių, kur einate?

A. Bauža.

Buvęs val. liaud. s-gos Telšių apskrities organizatorius-instruktorius.

Fašistinis teroras Lietuvoj nesiliauja.

Areštai ir kankinimai nekaltų žmonių Lietuvoj iššauke ir tebeiššaukia didelį pasipyktinimą ir griežtus protestus Europos socialistinių ir demokratinių sluoksnių tarpe. Todel fašistai sumane savo galvažudiškai—banditiška darbą dirbti slapta, kad niekas negirdetų ir nežinotų.

Nekaltų žmonių kankinimai ir žudymai ne tik fašistams nedavė teigiamų rezultatų bet priešingai — visuomenej kilo didele neapykanta fašistams ir pradejo reikštis užuojauta kankiniams. Kiek ne dejo fašistai pastangų sufašistinti ir papirkti jaunimą, bet veltui—jaunimas ir toliau, kupinas idejų ir pasiryžimo dirba demokratijos gerovei. Fasistų pretetintas eiles kas kart užima vis nauji ir nauji kovotojai iš jaunųjų tarpo.

Fašistai nebegaledmi išrauti is jaunimo gilių idejų, nori patį jaunimą išnaikinti fiziniai. Areštai ir žudymai žmonių nesiliauja, kalejimai perpildyti. Caro valdžios pastatytų kalejimų kamerose, kuriose normaliai telpa po 5—6 žmones, dabar sugrusta po 20 — 25. Pastatė du naujus kalejimus, du perdirbo iš Kauno fortų, vienok kalinių vis viena nera kur deti.

Šių metų rugpiučio m. pabaigoj Kaune ir provincijoj fašistai puolė grobti is socialdemokratų, valstiečių liaudininkų ir aušrininkų organizacijų jaunuolius. Viso buvo arestuota apie 300 zmonių. Kuomet per pasikalbėjimą su žurnalistais p. Peleckas Voldemarą paklause ar tiesa, kad esą paskutiniu laiku, kaip praneša užsienio spauda, arestuota apie 300 žmonių, tai Voldemaras atsakė, kad girdi, netiesa, nes buvę areštuota tik... septyni. O iš viso esą areštuota šiais metais tik 25—30 žmonių. Kitokiose aplinkybese galima butų buvę tam kruvinam šuniui už melavimą snukį sudaužyti, bet tuo laiku tas budelis juk buvo Lietuvos ministerių pirmininku, vadinasi oficialus asmuo. Kas nepažįsta musų gyvenimo sąlygų, gal to žuliko žodžiams ir patikejo. Bet mums čia pat visas tas fašistines baisybes matant savo akimis, ne tik rašyti spaudoj, bet ir kalbeti nevalia, nes gresia nuo komendantų tukstantines pabaudos „už visuomenę erzinančių žinių platinimą". Jei užsienių laikraščiai ką nors parašo, tai tuos laikraščius fašistai konfiskuoja. Apie areštus neskelbia, apie karo lauko „teismus" taip pat neskelbia. Viską daro slapta, daugiausia nakties metu, nes esant karo stoviui naktį bet koks judejimas uždraustas. Apie areštus žino tik areštuotųjų šeimos nariai ir kaimynai. Daugelis areštuotų dingsta be žinios, kitus gi pakankinę žiauriausiomis priemonemis 3 — 4 savaites paleidžia. Apie žiaurius kankinimus žvalgyboje pašaliečiai nieko nežino. Kai kuriose vietose žvalgyboje yra tam tikri kankinimo kambariai rusyse, iš kurių balsas kankinamo neissiveržia. O kuriose vietose tokių kambarių nėra, tai laike kankinimų paleidžia kieme stovinčio automobilio motorą. Prie žvalgybos namų žmones ir išviso bijo prisiartinti, kad neįtartu ir nesuimtų. Taip, kad pavirsiu žiurint, tam kas nebuvo žvalgybos naguose, atrodo, kad nieko pikta neatsitinka.

Kad daugiau žmonių išprovokuoti fašistai į tą darbą įtrauke slaptą „geležinio vilko" organizaciją, saulius, valdininkus, girininkus ir kaimų seniunus. Ypatingai seniunams įsakyta sekti kiekvieną savo kaimyną temyti, kas pas jį atsilanko ir kokiu reikalu ir apie viską pranešineti žvalgybai.

Karo lauko „teismas" su, kadaise paties Voldemaro pakrikštytu „sukin-sinu" Brazulevičiumi priešaky važineja po provinciją ir „teisia" nieku nenusikaltusius žmones, pasiremdamas vien žvalgybininkų ir šnipų parodymais. Kaltės išrodymo argumentai susideda iš keturių žodžiu: „taip nustatyta kriminales policijos". Teismo pirmininkas Brazulevičius eina kartu ir prokuroro pareigas. Pradžioje kaltinamuosius apklausia, veliau žvalgybos parodymais kaltina ir po to rašo trafaretinę rezoliuciją. Tokias teismo proceduras galima butų pavadinti komedijomis, jei jos nebutų taip skaudžios ir nekainuotų Lietuvai taip daug jaunų žmonių gyvybių.

Bet tokiomis žiauriomis valdymo priemonemis fašistai greičiau sau sprandą nusisuks negu užslopins vis kylantį pavergtos liaudies susipratimą. *B.*

Iš Kretingos padangės.

Kretingos miestely yra labai pagarsejęs nuovados virsininko padejejas *Povilaitis.* Kai kas jį net mažu karaliuku vadina, nes jis ne tik Kretingoj, bet ir jos apylinkej yra ponas ir gaspadorius. Ką nori areštuoja, ką nori primusa, o už tai gauna ir algą ir načalstvos pagyrimą.

Kartą taip rugsėjo mėn. prievakariu musų karaliukas Povilaitis, eidamas Kretingos miestely palei kapus, pamatė už medžių kokį tai pilietį kubriuojantį. „Ne kitaip — tarė sau Pavilaitis—kaip čia koks nors „plečkaitininkas" proklamacijas pakuoja". Ir daug negalvodamas paleido iš brauningo į pilietį keturius šuvius. Pilietis krito vietoj negyvas. Veliau paaiškejo, kad nužudytasis yra grįžęs iš kariuomenes atsarg. kareivis *Rupšis*, kuris buvo palei kapus atsitupęs savo reikalo. Krikščioniškasis „Rytas", minedamas tą faktą, nesako kas ir ką nušove, bet pažymi, kad pas mus labai lengvapediškai žaidžiama žmonių gyvybe. O kodel gi jie nežais, jei dabar Lietuvoj visi žmogžudžiai, pradedant „sukin sinais" Brazulevičiais ir baigiant policininkais ir šnipais, už piliečių žudymus ne tik gerai apmokami, bet ir „Gediminais" apdovanojami!

* * *

Kretingos miestelis nedidelis, bet žvalgybininkų tiek daug pripereta, kad miestely nebesutilpdami paplūdo po visas apylinkes. Vadovauja jais čionykščiai žvalgybos „karaliai" Jekis ir Kazlauskas. Kiekvienas žvalgybininkas turi savo žinioj visą glebį šnipų — provokatorių, kurie, slankiodami pas kaimynus, renka „žinias", kas ką sneka apie fašistų valdžią, kas kokius laikraščius skaito, su kuo kas susieina, kas pas ką lankosi ir t. t. Kiti vel, apsimeta dideliais fašistų priesininkais, keikia juos, įkalbineja žmonem, kad organizuotųsi į slaptas priešfašistines organizacijas, pakiša nelegales literaturos, o veliau išduoda žvalgybai. Tokiu provokaciniu budu išduotų jau daug iš musų krasto žmonių atsidure Varniuose arba kalejime. Dabar žmones jau įsigudrejo ir daugelį jų pažįsta, todel ir provokacijos pasidare retesnes. Jei kada ir suima žmones šnipų įskųstus, bet porą savaičių pakankinę ir nieko neišgavę vel paleidžia. Paskutiniu laiku areštavo ir įsodino 5 metams į Bajorų kalejimą pil. Al. Skruibį iš Darbenų, už skaitymą laikraščio „Pirmyn", kurį jam buvo įdavęs koks tai žvalgybininkas, o veliau, žinoma, pats ir įskunde.

Žvalgybininkai negaledami susekti slaptų organizacijų ir bijodami netekti algos, imasi nieko nekaltus žmones provokuoti.

* * *

Ne taip senai Darbenų valsčiuje, sulig pavyždžio kitų Lietuvos vietų, buvo įsikurusi dabartines mados jaunimo organizacija „Jaunoji Lietuva". Toji organizacija buvo gana gausinga ir veikli. Bet po kelių menesių veikimo žvalgyba, kreiva akimi žiuredama, pradejo tą organizaciją įtarineti „priešfasistiniame" darbe ir buvo areštavusi jos vadą K. Želvį, kuris iš arešto paspruko ir nežinia kur dingo. Pasirodo, kaip skelbia žvalgyba, kad Darbenų organizacija „Jaunoji Lietuva" buvusi virtusi „plečkaitininkais". K. Želviui pabegus, „Jaunoji Lietuva" galutinai suiro.

Vargšai tie fašistai. Jų pačių organizacijos virsta priešfašistinemis! Matyt, jaunimas pradeda susiprasti.

Žemaičius Jonas.

„Geležinio vilko" demonstracija.

Laike ministerio pirmininko pasikalbejimų su žurnalistais rugsejo m. 26 d. staiga atsivere durys, įsirito vidun jaunas vyrukas ir nutraukęs p. Tubelio kalbą paklause:

— Ar galiu įeiti? Aš esu „Tautos Kelio" atstovas („T. K." voldemarinių fašistų organas). Mums niekas nepraneše apie šį pasikalbejimą.

— Prasau, — atsake p. Tubelis.

Vyrukas atsisedo šale p. Tubelio ir demonstratyviai pradejo klausti:

— Ar žinoma jums, ponas ministeri pirmininke, kad vidaus reikalų ministeris neleidžia spausdinti siun-

čiamų valstybės prezidentui ir musų redakcijai iš visos Lietuvos protesto telegramų del pašalinimo prof Voldemaro? Ar žinoma jums, ponas ministeri pirmininke, kad vidaus reikalų ministeris, visoms telegrafo įstaigoms uždraudė tokias protesto telegramas priimineti?

— Nieko panašaus nesu girdejęs, — atsake p. Tubelis ir patare tam vilkiukui, del paaiškinimų, kreiptis į vidaus reikalų ministerį.

Toks p. Tubelio atsakymas „Tautos Kelio" atstovui buvo lygus pastumejimui to vilkiuko į smako nasrus.

Vilkstinės „geležinio vilko" visą laiką nerimsta. Provincijoj daromi susirinkimai, siunčiamos protesto telegramos, renkami po protestais parašai. „Tautos Kelio" paskutinis numeris puola prezidentą Smetoną, kam jis pašalinęs Voldemarą. Nežiurint, kad puse to laikraščio cenzuros išbraukyta, o vietoj vedamojo traukinių tvarkaraštis, kas jo gyvenime atsitiko pirmą kartą, bet dar užsiliko tokių vietų, kurios aiškiai sako, kad voldemariniai fašistai nenurimsią iki jų „vadas" nebusiąs grąžintas senojon vieton.

Manoma, kad smetoniniams fašistams paemus viršų, deržimorda Musteikis netrukus voldemarinius vilkus suraitys.

M—as.

Fašistiniai ritieriai.

Šeštokai (Mariampolės apskr.). Š. m. rugsejo m. 4 d. apie 2 val. nakties, gauja šaulių ir „geležinių vilkų" su *Oželskiu, Subačiu ir Lukšiu* priešaky įsivaržė į pil Galinsko butą pradėjo šandyti ir revolveriais daužyti Galinską per galvą. Sumusę Galinską ir išgąsdinę jo šeimyną, ritieriai išsinešdino. Galinskas nugabentas į Mariampoles ligoninę ir vargu bepagys. Galinską sumuše tik už tai, kad jis buvo pažangus žmogus ir nepirkdavo minetiems banditams degtines. Nors policijai buvo pranešta apie įvykį, bet ji tiems banditams nieko nesako, matyt dabar jiems viskas galima ir leista daryti.

Subačius ir Lukšys gerai žinomi mariampoliečiams nuo 1919 metų, kaipo plešikai, vagys ir girtuokliai, o Lukšys net keletą bylų turejo už vagystes ir plešimus Perlojos apylinkej. Dabar prie fašistų jie tapo „didvyriais", šios apylinkės viešpačiais ir terorizuoja visus ant ko piktumą turi ir kas nuo jų neatsiperka. Gyvenimas pasidarė labai neramus, nes žmones nežino kas pas juos naktį atsibalados — ar miško plešikai ar fašistų agentai: ir vieni ir kiti savo darbais yra vienodi.

K M.

Nauji areštams motyvai.

Po pasikesinimo prieš Voldemarą žvalgyba visoj Lietuvoj ruoše protesto mitingus siunte užuojautas Voldemarui, rinko parašus po protestais prieš teroristus ir t. t. Į mitingus žmones vare prievarta ir, suprantama, žvalgybos įbauginti žmones ejo ir po protestais rašesi. Bet netruko ir tokių, kurie tam žvalgybos smurtui priesinosi, o to žvalgybai jau pilnai užteko, kad tokį drąsuolį itarti „tevynes išdaviku" ir ir issiųsti į Varnius. Kaipo pavyzdį privesiu čia atsitikimą su mokytoju *J. Vilminių.*

Mokytojas J. Vilminis Virškupėnų (Papilio valsč. Biržų apskr.) pradžios mokyklos vedejas, žinomas liaudies švietejas ir visuomenės darbuotojas, nuo pat N. Lietuvos įsikurimo mokytojavo. Bet dabar tapo žvalgybos suimtas ir išsiųstas į Varnius, o jo biedna motina, išmesta is mokyklos buto liko be duonos kąsnio ir be pastoges.

Oficialiniame nutarime Biržų komendantas raso, kad „mokyt. J. Vilminis išsiunčiamas visam karo stoviui į Varnius, kaipo pavojingas visuomenes tvarkai ir ramybei", bet faktinį motyvai buvo visai kiti, butent: žinomas Papilio apylinkej žvalgybos šuva *A. Varanauskas,* po pasikesinimo prieš Voldemarą, rinko parašus po protestu pries „teroristas". Mokyt. J. Vilminis, kaipo doras žmogus nesutiko savo parasu žvalgybai patarnauti ir to jau buvo gana. Įsiutusi žvalgyba J. Vilminį sueme, primuse ir išgabeno į Varnius.

Tokių faktų buvo daug, bet ir šis jau gana riskiai vaizduoja tą padetį, kokioj dabar randasi Lietuvos piliečiai.

Žiuresime, kokiais keliais prades eiti „naujoji" fašistine valdžia. Jos pareiga butų, kruvinojo Voldemarų šunų padarytas žmonem skriaudas atitaisyti.

J.

Kurmytė kniso.

Smetonieniniai barsukai kasa iš patamsių voldemarinius kurmius. Paskutinemis dienomis iškase vargšę Kurmytę, girdi ir ji knisanti Smetonos sosto saknis. Kurmis gražus gyvulelis, o Kurmyte žinoma dar gražesne, o kadangi ji savo gražumą į Voldemaro politiką įkinke, tai is pavydo Musteikis ją sučiupęs issiunte į Rokiškio apskritį provincijos činauninkus linksminti. Vargše ta musų „tevyne" jai ir meniškos slides pavojingos. Kada gi Voldemaras į Varnius važiuos?

Už žmogžudystę medalius.

Kaunas. Policininkai *Jonas Ciočys, Karolis Galčius* ir *Ivanovas Jonas,* kurie 1928 m. Vasario 28 d. Ulčiškių k., Liškavos valsč. nužude du Lietuvos kariuomenes savanorius Petrą Nadzeiką ir Joną Miškinį apart jau gautų piniginių dovanų apdovanoti gedimino medaliais.

Manome, kad sitų dovanų jiems yra permaža ir butinai reikalinga apdovanoti tinkamesnėms. Šituo klausimu, beabejo, sustrupins atatinkamos revoliucinės organizacijos.

Antanas Volungevičius.

Joniškis. Turbut, pamenate garsų pereitų metų įvykį, kuomet gelbedamas sako gyvybę, nušoves savo budelį polic. Pelecką, pabego į Latviją drg. Izidorius Misiulis. Apart daromų žygių dagauti į savo nagus iš Latvijos Misiulį žvalgyba baisiai kankina jo likusias be globos motiną ir seserį. Po mineto įvykio abi buvo areštuotos. Žvalgyba taip nukankino nelaimingas moteris, kad sesuo nuo gegužes men. nesikelia iš lovos. Pasveikti jai nera jokios vilties. Senuke motiną nuo daužymo per galvą visai apkurto. Nustoję savo maitintojo (Iz. Misiulio), kurį Latvijos valdžia iki siam laikui laiko kalejime, kenčia badą.

Antanas.

Darbininkai tik savo jėgomis pasitikėdami gali pasiliuosuoti iš fašistinės vergijos!

Vilniaus krašte.

Gardinas. Š. m. rugsejo 22 d. įvyko gyvenančių Gardine ir apylinkeje liet. polit. emigrantų susirinkimas. Dalyvavęs iš Centro atstovas papasakojo apie pasikeitimus fašistų valdžioje Kaune ir nusvlete Plečkaičio provokaciją. Iš tiesų, kokie mes kvaili buvome, kad keli is musų iki paskutiniam Plečkaičio žygiui davemes tam provokatoriui už nosies vedžioti.

Vasaros metu visi draugai, isskiriant du, dirbo. Geriausias uždarbis buvo ant plento prie Kuznicos, kur vidutiniskai į dieną išeidavo 8—9 zlotai. Plytnyčiose uždirbdavo 4—5 zlotus į dieną. Du emigrantai stalioriauja. Tie uždirba irgi neblogai. Užsibaigus sezoniniams darbams apie 10 žmoniu liks be darbo. Vieni is jų turi viltį gauti kitur darbo, gi keliems teks rupinti darbas Vykdomajam Komitetui.

Išrinktas Komitetas, kuriam pirmoje eileje pavesta susirupinti suregistravimu bedarbių emigr. ir sutvarkyti vidaus organizacinius dalykus. Išrinkta komisija aptvarkymui kapų mirusių emigracijoje Gardine Naktinio, Grigaliunienes ir Levandauskaites.

Jonas.

Geliūnai. Čia yra „Kulturos" is Šv. Kazio draugijų skyriai. Narių turi bemaž po lygiai, tik darbas abiejų draugijų ne vienoks. „Kultura" sedi (teisingiau, snaudžia) kuo ramiausiai, kad ką ir sumano dirbti, tai kaziečiai su mokytoju Lk. sutrukdo. Visai kitaip šv. Kazio skyrius—juda, kruta. Rugsejo 19 d. buvo atvažiavęs iš Vilniaus paskaitininkas Leškevičius, kurs pasirode labai „mandagus" ponas. Kulturininkus iskeike, bolševikais, bedieviais ir kapitalistais isvadino ir praše moterų, kad visus kitokio negu jo plauko paskaitininkus muštų su kačergomis iš Geliunų, nes tik kaziečiai esą geri žmones, o visi kiti tai „tautos pardavikai". Ponas „priligentas" net nepasidrovejo apšmelžti ir vieną kitą iš geliuniškių.

Yra Geliunuose keletas klerikališkų Kraujalio pastumdelių, kurie už kun. Raštučio saldainius ir mokytojo popierosus, o taip pat ir už stikliuką dirba liaudies mulkinimo darbą ir visų įnirtumu kovoja prieš laisvesnių pažiurų žmones.

Laikas geliuniškiams pabusti, reikia subrusti, nusikratyti ilgaskvernių ir jų pakalikų globos ir imtis laisvo švietimosi ir organizavimosi darbo.

Buvęs.

Geliunai. 1929. 10. 1.

Del d-r Alseikos „reveliacijų".

Ponas Alseika paskutiniame „Vilniaus Šviesos" n-ry skelbia, kad Plečkaitis gaudamas iš dviejų ponų pašalpas daręs daug pastangų suprovokuoti ir Vilniaus pažangiuosius lietuvius ir kad tame darbe jam padedavęs ir Ancevičius.

Toks pono Alseikos pasakymas yra gryniausios markes nesąmone, kuriai lygi butų tvirtinimas, kad p. Alseika vede konšachtus su Plečkaičiu, remiantis faktu, kad Plečkaitis pas p. Alseiką lankydavosi.

Kas, kas, bet jau p. Alseika, man rodos, gana gerai pažįsta Ancevičių, todel toks p. Alseikos pareiškimas Ancevičiaus adresu yra daugiau negu keistas. Jei prisiminti netolimą praeitį ir „V. Šviesą", kurioj p. Alseika pasisake, kad susitikdavęs su Ancevičiumi turedamas intenciją tą „paklydusį jaunuolį atvesti ant tikro kelio", tai paskutiniame „V. Šviesos" n-ry p. Alseikos žodžiai tektų nukreipti pries jį patį, nes ne Ancevičius provokavo Vilniaus pažangiuosius, bet p. Alseika dare daug pastangų Ancevičių suprovokuoti, bet tatai jam nepavyko.

Po šio, tur būt, kiekvienam bus aisku, kas ką provokavo. Tokie eksperimentai, kaip perkilnojimas ligos is skaudančios galvos į sveiką ne visada pasiseka. Tatai ponas daktaras turetų žinoti.

P. Š—tis.

Vykdomasis Komitetas

del d. Prano Anceviciaus straipsnio „Kas per vienas yra Jeronimas Pleckaitis".

Visa eilė faktų iš Jeronimo Plečkaičio veikimo emigracijoj duoda pamato įtarti jį dirbus provokaciniais sumetimais todel laikraštyje „Pirmyn" buvo leista d. Pr. Ancevičiui del Jerom. Plečkaičio pareikšti savo nuomonę. Bet kadangi J. Plečkaitis šiuo metu sedi kalejime Vokietijoj ir medžiaga del jo veikimo provokacingumo yra renkama ir aiškinama Vykdomasis Komitetas šiuo tarpu nuo galutino sprendimo susilaiko.

Vykdomasis Komitetas.

Vilnius, 1929 X. 11 d

Tubelis kruvinu Voldemaro keliu.

Voldemaras baigdamas savo dienas liepe savo šunims areštuoti apie 300 socialdemokratų, daugiausiai darbininkiškos ir mokslą einančios jaunuomenes. Kelios dešimtys buvo atiduota karo lauko „teismo" budeliui Braziulevičiui pasmerkti (Kaune 30, Panevežy 20 ir kitose vietose).

Spaudoj apie tai nieko nerašo. Tubelio valdžia ne vieno areštuotųjų jaunuolių nepaleido. Argi ir „nuosaikioji" valdžia mano patylomis nekaltas aukas žudyti?

Šviesos į tamsius budelių urvus!

Redakcijos atsakymai.

Stud. J. Paliakauskui. Tamsta sakaisi iš *„oficialių"* įstaigų už šnipinejimą pinigų negaunąs ir žvalgyboj netarnaująs, bet musų bendradarbių paduotų faktų neatšauki. Ar gi is „pasišventimo" T-a buvai verteju?

Krst—iui. Laikrašty asmeniniems dalykams, kurie neturi platesnės reiksmes, negali buti vietos. Nedesime.

Ats. Redaktorius ir leidejas: Stasys Dainauskas. Spaustuve „ZORZĄ" Vilniuje.